

San Narciso esta en Gerona entera, San Felix en Paris

Murio St. Narciso obispo de aquella ciudad, en San Felix 297
fu Diacono a 13 de marzo 297 unbo gerundense

Murio Juan ^{hidalgense} obispo gerundense Moise benito de 630
una santidad y doctrina, edifico el monasterio de Vallclara, y
fue su Abad fue portuges, de Santarem fue desterrado
de Leodigito arriano rei godo a Barcelona a 6 de mayo
630

Murio Nõito obispo gerundense y Obispo Benito ba- 636
lense en el quinto Concilio Toledano fue de una santidad
murio reinando sisenando, fue español y murio 636

~~Felix gerundense~~ Felix ~~diacono~~, africano de sili 390E
tana sabiendo la persecucion de daciano en españa vino
despues del martirio con San Cusfate y desembarcando
en Barcelona y de alli vino a Gerona, prendido daciano
y entregado a Rufio el qual le mando azotar en varas y bol
viendolo ala carcel le hizo padecer hambre, y sed mandola
despues atado a dos colas de roinas arrastrar por la ciudad
fue despues visitado de un angel en la carcel, turble Rufio
todo un dia volgado de los pies abriendo sus carnes con peines
de hierro, puesto ala carcel le recrearon los angeles con mu
sica y ala noche vino luz, le dio claridad. Mando Rufio que
atado de pies y manos con una cuerda al cuello fuera echado
al mar, en el lugar que despues se intitula de Nombre
llamandose San Felix de Guixot, y desatado por los an
geles se vino a la ribera, boliole Rufio a Gerona, y
ala carcel, y dentro della le hizo degollar murio al
1 de agosto 300

Justo German, Paulino Siliio amquidenses na 300
turales de la Gera murieron en la persecucion de daciano en
ministro en españa de Diocleciano en Gerona por caer
por estan en la Catedral año 300

Vinencio, y Oroncio Italianos, y Obispos gerundenses 300
en la mesma persecucion murieron degollados en Gerona año
300

En la mesma persecucion padecieron con san Inocencio, o, Trobat
350 martires de los discipulos de san Narciso año 300
fue trasladado a Jemma el cuerpo de san Daniel Hermi-
tano y martir. fue este de nacion Armenio de la ciudad de Qui-
liqua hijo de un padre hereje y madre catolica. Murio el
Papa la madre vino ^{a mucha} pobre y huyendo la persecucion de Theo-
philo Emperador y cononista, o ymaginario se fue a Monestria Cu-
dad de armenia y pusiéronse. Fue una vez a hacer oracion al desier-
to y persuadido de un hermitano avida facil licencia de la
madre se fue a Jerusalen y al desierto, estubo siete dias con
un hermitano en santos exercicios y por persuasion de Dios entrase
may a dentro donde estubo 40 dias en oracion ayunando, y vencio
al demonio qd queria disuadirle el camino de la virtud. Parti-
eron de Arles ciudad de Provenca a este tiempo Crepencio
y Parabastien marido y mujer para hierusalen despues
de aver dado sus riquezas a los pobres aviso el angel a Du-
niel que avia 17 años que avia aquella vida que fuesse
a hierusalen que asi lo mandava Dios endonde estaria
a Crepencio que se fuesse con el. Fueron a Arles siguiendo
los Andres uno de los antiguos criado de Daniel alla estu-
vo el santo quando el año 874 los moros ganaron
aquella Ciudad como dice Carbel y Mefias. Dnedio
Daniel muerto Crepencio la fe de Cristo y comirrio
muchos dolores; por lo qual theophanio presidente
de aquella Ciudad le mando prender y echar en un hor-
no encendido en el qual aparecio un Angel con el y fue
libre de aquel tormento y de las aguas del Rio Rodano
al qual fue echado y de las bestias fieras aque fue expuesto
finalmente cortada la cabeza a 24 de abril 878 se
martirizado. Este mesmo año Andres y Parabastien mujer de
Crepencio huyendo la persecucion se vinieron a España con
el santo cuerpo el qual enterraron en la balle ^{de} ~~en~~ ^{de} ~~en~~
cerca de Jemma al finen de 7ta 888 en donde se edificó un
monasterio de religiosas benita bajo su invocacion.

A tenetista

Murio en Jemma Valmaio Ullor dominico Navarro de
sta. Coloma de farne fue hombre de rara santidad y hu-
mildad y abstinencia Murio a 24 de setiembre 1341 esta
sepultado en Jemma en el convento de Sta Dominga

Don Juan Margarit obispo de Jemma y natural de aquella lu-
dad fue hombre de grandes prendas singular erudicion y pru-
dencia fue muy estimado del Rey don Juan el 2.º y de
don fernando su hijo fue propuesto muchas veces por extraor-
dinario para Cardenal, pero nunca lo fue por las ene-
midades que hubo entre el Pontifice y estos Reyes fue echo
obispo de Elna y despues de Jemma. fue enviado del
Rey don Juan siendo aunte obispo de elna, por embaxa-
dor al Papa Pio 2. que avia poco era asumpto al
pontificado al qual dio la obediencia en nombre del Rey,
asisto tambien en nombre del Rey al concilio general de
Umanza que mando juntar el Papa Pio 2 para que se
oviesen los principes cristianos y hoviesen guerra al turco.
fue Canciller del Rey de Aragon. Don fernando 2.º el
año 1482 le embio embaxador al Papa para qd cesase la
guerra que su santidad tenia con el Rey de Napoles y dize
el pontifice obispo tan guerra mala que no solo con el Pon-
tifice y Rey de napoles sino con el Rey de Aragon
antes embio embaxador a Italia para confederar los prin-
cipes en uno, mayormente el Reino de Aragon y Lombardia de
venecia que estaban entonces en ondas guerras y hacer frente
al Turco que poderoso amenazava; despues por su persona
y con mucha gente que aya sueldo juntava a los franceses
que muchas veces hoviesen correnias por el ampuanday
por diligencia suya se cobaron algunos castillos que esta-
van fuera del servicio del Rey, fue uno de los principes
que rindieron la Ciudad de Jemma al Rey don Juan 2
despues quel frances la avia tomado por hambre.

Don Pedro de Locaberri natural de la
casa de los condes de Penabaz, natural segun varias no-
ticias de Gerona fue hombre de grande valor prudencia
y experiencia militar fue Governador de Rosellon en tien-
po del Rey don Juan 2 y el mismo Rey le embio emba-
xador al Rey de Francia fue Governador de Gerona, y
Capitan general de la gente de Armada muchos años, y en
el tiempo de su governacion libro la Ciudad de Ray por
aviendo perdido en los dos el mercadillo el qual otro sin
ayuda de socorro, sirvio todo el tiempo de las guerras
al Rey y gano muchas fortalezas y castillos, y fue tanta
la fidelidad que al Rey tuvo don Pedro, que siendo lo ene-
migo citado un castillo de una dama q. estava casada con
enemigo de don Pedro y ella estava dentro, no acordandose de
la verguenza acubio a lo que jurava ser servicio del Rey to-
comendola / lo de mas ~~al~~ de lo dicho se puede sacar.

Se fundo en Gerona el convento de Capuchinos llamado de las hermitas
mucha dias en su fundacion de cosas milagrosas una que trabajando en la
fabrica deste convento muchos oficiales, no en mas paga que la comida
se halló el convento sin pan y sin medio humano de donde se pudiese sacar
por la mucha nieve que avia caido. Pusiéronse los frailes en oracion, y
siendo tocar ala portaria audieron, donde hallaron una canasta de pan
sin persona alguna que apareciese. Otra que siendo Rafael abba boricario
y miguel tetrades platero, con otros ciudadanos a cara en dia antes
de amanecer mirando hacia este convento vieron una multitud grande
de varones de buen apelo con caceretas mano, y que salian de un na-
torio no lexo del convento donde se encaminaban, donde llegando
se multiplicaban infinito y se subian al cielo por el ayre

Fra Juan de Gerona religioso Capuchino murio este año en este convento
despues que le hubieron dada la profesia, era noble de linaje, muy penitente
y devotissimo de la Virgen Maria la qual le señalo el dia y ora de su muerte
como lo dijo el dia antes a su provincial, y en su muerte prouo la revelacion

Don Berenguer de Anglaterra Cardenal de Gerona
murio año 1407, Este quando el papa Benedito esta
va cercado por los franceses en avinion entro con el cardenal
de Cambray, y el de J. Adrian al sacro palacio para
favorecerle

Pedro Margarit de Catalan fue el primer
alcaide del fuerte de Cibao en la Isla española
*Canary lib. 1.
cap. 20. tom. 1*

El linaje de Canary deciendo deragon
del lugar de Salient, a tenido 8. Infancias deragon hasta
Don Martin baptista de la mura: Mas guerras de Catha-
luna vinieron quato deste linaje. A martin de la mura
dio el Rey don Juan 2. las armas de Cathaluna para
que las añadiera a las suyas de. por lo capitul hasta de aquest
linaje
*Canary, 1
cap. 5. lib. 3
tom. 2*

Vino Cayo Mario a Numancia el tiempo
que estava sobre ella Scipion africano. año 132 antes de
xpo

Estando Scipion sobre mesa delante nu-
mancia se puso plastica que capitán tendria el pueb-
lo romano muerto el, y respondió tendra por lo menor
aquel que allí veo y señalo a Mario el qual avia venido
a España antes que Scipion y le ayudao a monger el exen-
to

Cayo Mario Governó la Ulterior hizo guer-
ra a los lusitanos y los vencio
*Dem lib. 8
cap. 11*

Curia

1581

1581

transito An-
nio de Madrid
llamada. (omica
de capuchinos
2 parte. lib. 7. cap. 9

el mismo lib. 7. cap. 9

Historia de Mo-
rales lib. 8. cap. 8

Historia de-
moral lib. 8. cap. 9

Mariana
lib. 25. c. 7.

Los Papas de Nemea eran tan cargados de
pechos que faltaba poco para no ser esclavos. Estos
les avian impuesto los monjes, y después los cristia-
nos les habían pagado y por ser tan graves llama-
van malos los

Montaner
cap: 130

Fuero de Inprimio una aritmética y
es natural de Girona
Guillem Galceran de Castalia tenia ~~una~~ dotale
y de pontes fue alay de de Bastoria para con el Rey
don Pedro a Algey y a Sicilia y por su mujer le di-
xo el Rey conde de Catanzar hasta los 400000 mar-
cos y vino a morir en su lugar de otale en la
misma pieza donde nacio

cap: 194

Diezientos cavalleros franceses pasaron a Sicilia
después de tomarse en el conde de Catanzar guillem gal-
ceran y con don blasco de alagon para bengar de los
muertes de sus parientes que acabaron en Sicilia,
pusieron por nombre cavalleros de la muerte. Pa-
saron en dia de Catania estos cavalleros con quin-
ientos cavalleros entre todos y alguna infanteria contra
el conde y de alago que estaban en el castillo de
Gayland supieron la venida y reconociendo su fuerza
hallaron diezientos cavalleros y trescientos almogavares
determinaron salir a batalla alalba del siguiente dia y
furo hasta medio dia en la qual ninguno de los france-
ses escapó con la vida muriendo de los de d. Galceran y
don blasco 22 de cavallo y 34 hombres de pie. 4 dias
después salio mucha gente de Catania con aguilas y die-
zientos cavalleros franceses de guarnida siendo al bosque para
forrajes y lena, reconocian el conde y don blasco los
lugares

lugares de Catano y de no y quando con ellos lo
mataron todos o cogieron

Carlos Rey de nardos imbo su hijo Prin-
cipe de Taranto con mil y diezientos cavalleros en fin
guerra galera a Sicilia desembarco contra voluntad
de su padre entre Trapani y Matxara, acudio el Rey
federico con su gente y los barones haciendo numero de
trezientos cavalleros y dos mil almogavares diose la
batalla llevando la avanguardia el conde Galceran,
don blasco, Guillem ramon de murada y berenguer
en la qual fue preso el principe y lo demas preso
o muerto

cap: 192

Puso como el duque Roberto hijo mayor del
Rey Carlos ala Ciudad de Medina y le apretó mucho
el Rey federico encomendo el castro al conde Galceran y
ad. blasco con trezientos cavalleros y dos mil almoga-
vares suplo el duque la noche antes de la batalla y
se ausento con su exercito dexandose algunas tiendas y cosas
de poco valor

cap: 195

Porque los franceses no querian cum-
plir lo que estava acordado traxo Jarriera con ar-
mendarer y Agullana que estavan en servicio de
franico la entrega de la Ciudadela de perpinan pa-
ra lo qual traxo alguna gente de cavallo y se em-
boco y descubriendolos batos no tuvo efecto

Curita del
Rey fernande
lib: 1
cap: 15

Jarriera con gran numero de cavalleros
se acerto a perpinan porque el tratado de la con-
cordia se efectuase

cap: 18

Jarriera trahia algunos intelligen-
cias con algunos alcaides de los castillos de la fron-
tera de franico porque se vindiessen

lib: 2
cap: 12

El virrey de Sicilia imho con sus Gale
 ras alo helos a Alvaro de Nava y Margarit
 gobernador dela Camara de Sicilia: escriuieron por
 dexar la empresa, despues se concertaron, y quedo por go
 vernador dela Isla y alcaide del castillo Margarit

El gran cap. ran Lino de Napoles con una
 nave de sarriera

*Primicerius. lo nro de capella. Primicerius schola cantu
toy, in libello Romani ordinis vocat, et ait onofri
initium. lib. de interp. voce ecclie. Hujus schole initium
scribit Bibliothecarius in vita Papae Hilarii: Hic, con-
stituit, inquit, in urbe ministrate (i. clericos) qui iuramen-
tibus constitutus rationes. i. ministrando sacris, & palli-
do. ND quod ait Ion. Diaconus lib. 2. de vita s. Greg.
papa, Gregorius instituit hanc scholam; de reparatione
intelligit. Habebat magis in urbe dignitate, perfectum,
qui Primicerius, et Prior schola cantu, vocabatur. In
Hilarius papa, sedis ab anno dñi 464. usq. ad 471.
Gregorius Papa, ab anno dñi 591. ad 604. Hanc 120.
anni intercesserunt. Hic obsecro: contra multos qui
schola cantu, Gregorius auctor referunt.*

Annotationes.
Dalmau de Crepel Amiguardes fue la primera persona
despues de los tres Reyes, de Castilla, de Aragón, y de Navar-
ra en la Batalla de la Navia de Tlaja a cuya dili-
gencia encomiendo el Rei de Castilla como a maestre de
campo General el disponer los tres exercitos para la
Batalla y dar el lugar conveniente a cada uno. ^{despues de lo} Dijo
solo tambien que por su diligencia se gano la victoria
tan nombrada en el mundo; si bien quedo el muer to en
la Batalla despues de ser por sus proprias manos
muerto. A Almadar caudillo de los moros de Gibraltar, que
avia muerto a Alonso fernandez. Valladares, mas tam-
bien nuestro Maestre de Campo General. A Adheres. famoso
moros a Mula, y Isuff y coto en braco a Cinga, y al capi-
tan Mahometo ambos juernas. Murio cerado del esquadron
de Hormen de Adra, atavesado con infinidad de lancas que
era de Aventurero; el mas fuerte y lustido esquadron del
cam campo enemigo; murio atavesado de infinidad de lancas;
Pero no se lo deste echo Hormen pues sendo su esquadron
el ultimo que fue vencido vomito su alma con los repetidos
golpes de maza que Ramon Folch Catalan le dio en la
cabeza conq. si mato en catalan murio amano de obo.

185
tambien lo dice
despues
messa, reussera
cion de españa

Dalmau de Cre-
pel del Amiguardes.
maestre de campo
general del exer-
cito cristiano en la
navia de Tlaja

+ capitán de los de
Tumer, feth, y Meliana
capitaneava los de
la Isla de Algeira habi-
endo antiguamente de loro
fagos

En los Breviarios propios de las Diócesis y Bisbatos de Mallorca, y de Gerona, se posa la festa de san Guerau als. 13. dies de octub. Natale. s. Geraldi, confessoris non presbyteri.

Algunas conjeturas hika pera creure que aquest sant Guerau fou lo Abat Bronienſe.

La primera, perque Jo. Molanus sobre Vsuardo a 13. de octub. diu: suspicio hunc esse eum Gerardum cujus vitam scripsit odo abbas cluniacen. Habet enim cluniaci 12. lectiones. y entense que en estes ligons se tracta del Abat Bronienſe. y puis es en la mateixa diada de 13 de octub. sera un matex

La 2.^a perque la historia de s. Guerau que aportan los Breviarios de Gerona y Mallorca, y Setis de Natalib. es part de la vida del Abat Bronienſe. la qual trobaran en suyo largament a 3. de octub. y en Vsuardo a 3. y a 13. de octub. y en Joa. Molang in Indiculo Belgico: y en el Martyrologio de Baronio a 3. de octub. y puis en lo substancial concorden, apar q. sia un matex Abat: y no deuria tenirse per layca persona, com duen estos Breviarios: antes be li es degut officii de Abat.

A 28 de Maig. 1602. en companyia del H.^o Jaume Albert, anarem a s. Garau de Tudela, qui esta lluny de Gerona deves Ponent una llegua y mitja en la montanya Tudela, en un castell antic; y es la ermita suffraganea de la Rectoria de s. Gregori, q. esta alpen de dita montanya. y dixme lo Rector q. setenia men.^a de 200. ans q. dita capella era feta. Lo retaule estat depintell y antic, pero les figures son de algu pintor de primor y de molta perfeccio. Enmig esta pintat s. Garau, com Abat, sentat en la sua cathedra, alla ma ^{dreta} ~~justa~~ un Breviari obert y girat de vesdell: a la ma esquerra, la croça, com de Bisbe; revestit de ungs capa pluvial de domas blaus; en lo

en la ermita de s. Garau de valprego. na de Topa en cataluna Bisbat de Gerona, esta copida en llengua catalana antigua en un libe in 4.º de pregari; la vida de s. Garau q. fra francisc Ma la tractada, y es molt antiga, y diu q. la compos lo sant Abat Ad done. compuen lo q. duen los bre. viaris de Mallorca y de Gerona, y ma nes copisa, casi com la del Bronienſe. de la qual he tramesa una copia al s.^o canon ge Garau de Mallorca. 1601.

en lo cap no porta mitra, sino la capella posada de monjo de s. Benet, y vestit ab
tota la cingulla negra, sirs la escapulari, qui es leonat: y la mateixa color de
escapulari tend altre monjes dexebles sirs en lo retaulo, q no porta cingulla.
Al rededor te a mysteris pintats: lo primer a madaeta, del demoni qui li aparec-
yesta lo q com mig desne sientae en lo lit. q apre de un portal, lo mateix se,
vestit com a secular, ab los dos braços y mans significant al domori q el no volia
consentir a la sua suggestio. lo duncat, vestit com una Reina, y sola ab los peus se
cansat. de val de lysteri, esta altre del sant, asseut en taula manjant ab
quatre peregrins, y servent los dos exiers de. Al costat, quere, lo mysteri
mes alt, es, ad se com a monjo, q esta engeu, y devant dei se agenollada
una endemoniada, y la esta conjurant y lencant: y alti al costat estan alguns
monjos treballant, mesclant cal, y un mercedal qui estava ab una sala dalt
una parat, y altre qui tirava una corda per una corriola, pujant una pedra
de sberia de. de val de lysteri, esta lo ultim, q es, lo sant ab la sua cingulla
allargat com a defunt, y al seu capçal un bisbe de Lencipal ab la seu ministe,
y altres monjos, q estan al rededor, mirant, y des q q salmetjan. y de la sua
boca la aia q senpuja per lo aire amans dels angels. de tot lo retaulo ne
treque lo h. Afort un transjunt de bonae.

197
Incipit Vita vel obitus. B. Geraldi Confessoris. ex Breviarii editionis antiquis
chori Gerundensis.
Geraldus q. Aquitania provincia oriundus fuit territorio videlicet Arvernien-
si, atque Cahurcensi, nec non in Albensi conterminis. Patre gerardo, matre
vero Adaltrude progenitus. Parentes eius tam nobilitate fuerunt illustres,
quam rebus locupletissimi. et quod excellentius est, religionis etiam titulo pleni-
tissimi. Sanctus namque cesarius Arrelatensis Episcopus, et D. Aurelius ab-
bas, de eadem parentella fuisse perhibentur. Nam de matre eius Adaltrude
notum est quod ad sepulchrum eius nonnulla miracula facta sunt. Sed de
eius moribus mentis quod Geraldus a suis parentibus accepit, in ipso vehementer
multiplicatum reperitur. etenim genitori eius idcirco clarioris sunt, quod tam
felicem prolem gignere meruerunt. et quia dñs in generatione iustus est, conse-
quenti esse videtur, ut eius generatio per ipsum benedicatur. Pater autem eius,
ut in ipso coniugio se castificaret, separatim a coniuge frequenter iacebat.
Fertur namque quod aliquando per somnum videret, quod de pollice pedis eius
dexteri quasi nascebatur virgula, quae in magnam paulatim arborescens
crescebat. Qui exasperatus, cum super hac visione miraretur. iterum obdor-
miens, per aliud somnium viderit quendam qui diceret, quod filium eius
generaturus. Si autem somniis (quae non semper vanae sunt) fides adhibe-
ra est, videtur quod haec visio futuram magnitudinem Geraldi signifi-
caverit. Tempore autem infante, praedictum puerum pater genuit: quem
nomine suo Geraldum vocavit. Ante vero quam nasceretur, forte vigilans,
Pater cum matre vigilante iacebat. Et cum nescio quid visum loqueretur infans
de utero praegnantis, emisit vocem: quam uterque parens audiuit. Simo igitur su-
perantes, vocant tubulariam: ut habito lumine disquireret quoniam infans sona-
isset. At illa cum lumine veniens, locum pererrabat. Et cum nullum infan-
tem adesse testaretur, infans secundo sonavit, et cum postmodum intervallum tace-
rent: sonavit etiam tertio, videlicet sicut vocem natum vagire solet. tam ignora-
re non poterant, quod illa vox in matris alius sonaret. Quod idcirco mirum est
quod disponente rerum auctore Deo, praeter naturam modum constat accidisse.
Quinto post haec die mater puerum enixa est. Natus itaque et ab lactatu, cum
ad illam pervenisset aetatem in qua pueri solent irasci, vel invidere, et velle
vltisui: morum dulcedo quoddam in Geraldum iam apparebat. ut per ipsos in-
fantiles alius, quodammodo qualis esset futurus innueret. Deinde literarum
studiis applicatus est, tali voluntate patris ut decurto Praelerio secularibus
studiis innox erudiretur. Sed divina, ut credimus dispositione contigit ut fre-
quenti infirmitate langueretur. Quod intuens Pater eius, subit ut literarum
disciplinis instrueretur: quatenus, si seculari militia non esset apertus, ad
ecclesiasticum officium fieret accommodus. Sexta namque feria, illiusce-
te die graviolem se sentiens iussit clericos ut officium quod coram se peregis-
sent, Episcopo cum suis illud in ecclesia faciente. Cum tunc praesentibus aut
et ipse praesentibus: donec post matutinale officium, reliquias hora com-
pleret. Tum vero completorium finiens, signo se sanctae crucis ar-
mauit: et subiunxit illud verbum quod ei semper familiare fuit dice-
re: subvenite sancti Dei. Haec in ultimo locutus, oculos tacens clausit.

Videntes vero qui aderant. Episcopum aduocauerunt. quibus pro exco-
mmunicatis quidam de sacerdotibus missam conatus celebravit: et sacra-
mentum mysterium detulit corporis et sanguinis dñi. Cum vero nonnul-
li dicerent quod iam obisset: ille mox oculos aperuit: et hoc indicium non
dum decessisse monstravit. Itaque dominicum corpus quod expectabat
sua sponte suscepit et ita felix illa anima praesentem vitam finivit.
Et velut ipse feriarum numero sui causam insinuans, bonum opus quod
ad senarium pertinet bene consumasse: et ad verum sabbatum, quod
est requies se transmigrasse monstravit. Qui multis quidem nimium
dolorem reliquit: sed ut credimus Angelis ordinibus magis de re latti-
tiam intulit. Nam si coram eisdem Angelis pauidum est super unum
peccatorem pauci qui poenitentiam egerit: multo magis de B. Geru-
do gaudent, qui inter bonas virtutum opera contemnit.

199
Incipit hist.^a quatuor martyrum, lapidatarum, civitatis Gerundae. del. seu original.
Fragrante & inardescente persecutione Diocletiani & Maximiani,
affuerunt in civitate Gerundae quatuor strenui pugiles, & gloriosi
aethere, profide christi victoriosissime certantes; videlicet, Germanus, Iustus,
Paulinus, & Scitius: qui nempe sui martyres oriundi fuerunt de terri-
torio Gerundae, quod vulgariter dicitur Empurda. In quo est villa qua-
dam quae dicitur la pera: ubi erat quidam vir, nomine Etheus, qui habebat
duos filios, quorum unus vocabatur Livus, & alius, Syrus. Et in alia villa
quae dicitur curra, erat alius homo, nomine Coes, qui habebat duas fi-
lias, quarum una vocabatur Floris, & altera vocabatur Gelida. Primam
autem, deo disponente, s. Florem, accepit in uxorem praedictus Livus:
secundam vero, s. Gelidam, accepit dictus Syrus in uxorem. Prima autem
s. Floris, a praedicto viro suo, s. Livio, habuit duos filios, s. Germanum, &
Paulinum. Altera vero, s. Gelida, a viro suo Syro habuit alios duos
filios, s. Iustum & Scitium. Cum ergo praedicta, s. Floris concepisset, vi-
dit quoddam somnium. Videbatur enim ei quod ignis exiret de utero suo,
qui totum patrem illustrabat. Quae excitata, retulit somnium viro
suo: qui fuit valde admiratus. Proceflu autem temporis, natus, iam dictis
duobus filiis, dicta Floris naravit ipse somnium cuiusdam matronae vocata Fe-
cunda, iam christiana: quae quidem spiritu divino edocta, interpretata fuit
ipse somnium, dicens: Audi filia Floris. Hoc quidem somnium quod fecisti, a domino
meo Iesus tibi revelatum erat. Nam scias pro certo, quod hi duo filii tui,
duo candelabra erunt, lucentia in ista ecclesia. Et quod hoc lumen verita-
tis videre meruisti; restat ut facis baptismum recipias: & ei qui in calis re-
gnat valeas sociari. His autem auditis, dicta mulier Floris effecta est chri-
stiana secreto modo: quae post non multos dies obiit. Et vir ejus misit filios
suos, s. Germanum & Paulinum, ad suam matremterram, s. Gelidam; & ibi mora-
bantur. Dicta autem Gelida nocte quaedam in somnis audivit vocem dicentem
sibi: Veni ad me: quae respiciens vidit foras sua valde pulchram, dicentem
eidem: Desiderasne mihi similem pulchritudinem habere? quae respondit:
quomodo posset fieri: cum ex utero matris meae nigra fuero & sim? Re-
pondens soror defuncta, dixit ei: Vade ad Stephanum, qui moratur hic
prope: hic dicet tibi quid te oporteat facere, ut similem pulchritudi-
ni tuae possis. Locum autem in quo praedictus Stephanus morabatur, vocabatur nunc
ista Maria de Angelis. quibus peractis, dicta defuncta disparuit. Dicta
autem

aut helida turbata, & perterrita de iis que vidit & audiret, surrexit ante
lucē: & arripens iter, nesciebat quo ibat. Dñs autē, cuius nomen ista fiebant,
misit ei lucē de calo: que direxit ea usq; ad locū ubi dictus Stephanus
tenebat domū. Cū autē dictus Stephanus vidisset eā intrantē; spiritu
sco edoctus cognovit quare dicta helida veniebat. Et incepit ei prae-
dicare de christi vita, & morte, & aliis articulis fidei: & remansit dicta
mulier cū dicto presbytero, vocato stephano, per tres dies, jejuniando, ora-
do, & sermones audiendo. quib; bene informata, recepit sacry baptismā:
& fuit ita dulcedine divini amoris inflamata; quod omnia mundi obli-
vioni tradidit. Tertia vero die, audiens missā, vidit in manib; sacerdo-
tis, dū sacry corpus elevasset, puerū valde pulcherrimū, facientē cū ma-
nu ei signū, ad modū hominis vocantis aliū. Completōq; mysterio, re-
versus est ad propriā domū. Virus vero praedictus maritus Floris defunctus
accepit uxore consobrinā, germanā dictay mulier, Floris & helida, no-
mine Florentiā: ex qua genuit binos filios: quoy unus, natus est valde
pulcher; alius autē, leprosus & debilis in oib; membris. quib; auditis, parentes
& amici concurrunt ad visitandū. Inter quos venit illa fidelis christicola
s. helida: que dixit consobrinay germanay suay: cara soror, scies my-
steriū quod a dño factū est; citius letari debem, quā tristari. Vides, inquit,
filium tuū leprosum? Hoc designat tuā legem infidelitatis, quā tu servas.
sed si tu cupis sanitatē pueri; credo in dñm ih̄m. filius dei nati-
tus, natus ex maria virgine; & accipe sacry baptismā, tu, & filii tui:
& videbis mirabilia dei. Deinde narravit sibi omnia quae ipsa helida
viderat & audierat a sacerdote stephano p̄dicto. quib; auditis, dicta
Florentia, p̄sto inspirata, rogavit dictā helidam, ut mitteret ei dictū
sacerdotē. Et illico dicta helida nō pigra, sed diligens, misit pro dicto
sacerdote. qui, venit, & stetit in domo dictae Florentiae, per sex dies, infor-
mando eā de fide: qua instructa plenē, requisivit sacry baptismā. Et
statim dictus sacerdos baptizavit eā, cū filiis suis. Cū autē ille leprosus,
fuisse baptizatus, statim curatus fuit a lepra. quod videns Florentia,
ardentius de lenie actore: & rogavit ut audiret missā: quod ita factū
est. cū autē sacra hostia elevasset sacerdos; germanus & paulinus fr̄es
perrimas porte camera viderunt chr̄m, sicut mater eoy viderat: &
& statim territi clamare ceperunt: & festinanter cameram intrantes,
peracta missa, sacry baptismā susceperunt. quib; peractis, p̄dictus sacer-
dos loquebatur cū Florentia, de fide, absente helida, quae prandium para-
bat. Virus vero, maritus Florentiae, venit: & reprensus dictū sacerdotē
cum

cū uxore sua, furore repletus arripuit gladiū, & voluit eā interficere.
sed statim divina nutu effectus est immobilis; & patiebatur morbi rabidū.
sed statim helida venit, unaq; dicta Florentia, autē altare beatae Vir-
ginis seprostraverunt, rogantes chr̄m, ut ostenderet suā potētiā. Orone
autē facta, venerunt ad dictū virū, ostendentes ei filium suū a lepra cu-
ratū; dicentes ei: si tu crederis in dñm ih̄m, & baptizari te permittas
in nomine ipsius; recipies sanitatē. quod ille videns se sic cruciatum
dixit: credo in dñm ih̄m, & baptizari volo in nomine ipsius. & statim
curatus est: & immediatē vocato sacerdote p̄dicto, sacry baptismā susce-
pit. Tunc, his peractis, helida cū viro suo sicut ad domū propriā rediit.
qui quidem virus repertus quoddā nocte uxore suā infra camerā oronem
facientē; & perpendens eā christianā; arrepto gladio voluit eā jugulare.
sed statim angelus dñi, informatus pueri, affuit cū maximo lumine; & ipsū
virū, in terrā prostravit; itaque per totā noctē extra sensū fuit. Mane
autē facto, helida misit ad ejus consobrinā germanā, & virū ejusdem,
narrans eis casum quā ei accideret. quib; auditis, acceperunt ad virum;
in lecto quasi mortuū viderunt: qui dū excitatus fuisset dictus vir
clamavit, & vocavit ejus uxore, & in p̄sentia tantarū narravit quae vi-
derat; & valde territus, venit petiit ab uxore: & p̄ter christianum
sepostulavit; & sic sacry baptismā suscepit cū filiis suis. Isti ergo qua-
tuor, germanus, paulinus, iustus, & seicinus, ad aetā dēbitā pervenientes,
autē mechanicā, tā lapidū, quā lignoy, didicerunt. Erant n. multum
periti lapidum, & in arte sculpturae famosi artifices. quos equidem non
invenimus habuisse uxores. Forte n. consiliū chr̄i de virginitate servanda,
ex ferventi amore quo in chr̄m ferebant; opere implere cupiebant. Un-
de Matthei. 19. Et sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt p̄pter
Regnū. qui pot capere, capiat. Hos, inquit, quatuor strenuos defensores,
pariter & confessores fidei catholicae elegit deus; & oimifecit in istis
Hispania partib; ut chr̄m in tam atroci persecutione constantissime
confiterentur; & fidei orthodoxae eoy, martyriis mirabiliter in corib;
fidelium roborarent; & multis miraculis, sanctiss; doctrinis, mirabilib;
demonstrarent. Propter quod deus, bonis & iustis premia dispensans, sicut
illos specialiter ad certamen martyrii pro fidei catholicae defensione;
sicut & in hac civitate herunda, civitate quidem terrore, & in civi-
tate paradysi caelesti, gloriosissime magnificavit. De quib; loquitur
apostolus ad Rom. 8. quos praescivit, & praedestinavit conformes fieri
imaginis filii sui. quos autē praedestinavit. hos & vocavit: & quos vocas
vit

vit; hos & iustificavit: quos autem iustificavit; illos & magnificavit. Mortui autem eorum parentis. arte pedita utentes, sine uxoris. in fide catholica permanentes, et miraculis claruerunt. Nam primo, in loco qui dicitur Ultramort cum quondam domum edificassent, quidam ex conditoribus. ex edificiis cecidit; & fractis crucibus. & brachiis, per viam in eos non erat. sancti autem isti videntes, statim descenderunt; & ipsum a terra levantes, divino nomine invocato, ita pristinae sanitati restituerunt; ac si nunquam aliquid mali passus fuisset. Completo autem dicto opere, acceperunt ad locum qui dicitur Flappa. & dum ingressi fuissent locum, viderunt ibi quendam juvenem surdum & mutum a natura. Cui dicti sancti compatientes, acceperunt ad eum; & tangentes aures, & linguam ejus, dixerunt: Audi, & loquere. & reddes gratias altissimo; & statim aperte sunt aures ejus; & solutus est vinculum linguae ejus; & loquebatur recte, benedicens deum. Fama autem eorum inccepit ventilari per totam villam: ipsi, fugere volentes horum laudes, receperunt inde. & venerunt ad villam quae dicitur Monels: in qua repererunt unum hominem possessum a demone: & statim sancti dei homines, pediti in nomine domini Jesu Christi sanum & incolumem reddiderunt. Qui videntes, famam eorum cognoscere; receperunt ab eo loco; & venerunt Gerunda: & in porta civitatis repererunt unum fectum, claudum, postulante elemosynam. Ad quem accedentes sancti dei, dixerunt: In nomine domini Nazareni, crucifixi, surge & ambula. Qui illico surgens, secutus est eos. Temporibus autem illis regnabant duo Imperatores. scilicet Diocletianus, & Maximianus: qui persequentes Christianos. qui miserunt Darianum gubernatorem gentilem super totam Hispaniam; ut Christianos persequeretur. Hic, cum venisset Valentia, ibidem crudeliter interficiebat Christianos. Et misit versus Gerundam unum crudelium virum, Rufinum nomine, officialem suum. Qui primo venit ad civitatem quae dicebatur Compurias: & invenit ibi sanctum Felicem. & duxit eum vinculatum usque Gerundam. Et cum ibidem fuisset dictus Rufinus; quaesivit homines peritos in arte lapidea. Et statim istos juvenem volabat. Tandem ducti sunt ante Rufinum. Quibus Rufinus ait: Audivimus vestram. Idcirco feci vos venire; ut faciatis mihi imagines lapideas deorum nostrorum: ut homines & mulieres eos adorare possint. Respondens germanus, nomine alio, & suo, ait: Rufine, audi, & crede verba salutis. Deus dei gentium, demonia: dominus autem, caelos fecit. Miror multum dete, & de prudentia tua; ut nobis dicas quod faciamus deos tuos. Nunquid majores erimus diis tuis? Nam factus maior est factura. Agnosce

203
Agnosce Deum optem, creatorem caeli, & terrae: qui propter suam magnam misericordiam misit filium suum in terris; natum de virgine; passum in cruce pro peccato primi parentis. Hunc adora: quoniam hic est Rex Regum, & dominus universorum. quibus auditis Rufinus, furor ceptus, iussit eos mitti in carcerem: ut isti fame moverentur: & praecipit custodibus. ut nullus daret eis sustinere. Misit ergo in carcerem, venit Angelus domini, confortans eos, dicens: Nolite timere. Nam dominus vester non dimittet vos. confortatis igitur sancti dei, angelus discessit: & in octavo die Rufinus fecit eos sibi praesentari. quibus praesentatis, iussit expoliari, & plumbeatis caedi: & iteque in carcerem recludi. Et ecce Angelus domini confortans eos: & sanavit eos. Tertia vero die iteque, Rufinus fecit eos sibi praesentari; dicens: O juvenes, cur vultis per illam crucifixum mori? Relinquitte eum, & abnegate; & adorate deos nostros; & faciamus vos magnos viros interea; & ab omnibus hominibus honorari. Tunc sancti viri una voce clamaverunt: O membra satanae! Deos vestros colite: nos autem credimus in Christum. & pro eo mori parati sumus. Tunc Rufinus iussit tribunal parari anteposita vallis tenebris; & sedens pro tribunali, sedie fecit: primo, quod germanus, qui dicebat deus Batus optem, & filium suum, unigenitum assererat; cum scilicet & martello caput ejus tunderetur. secundo, quod Rufinus, qui dicebat Christum passum in cruce pro peccatoribus. quod decollaretur. 3. quod Rufinus, qui dicebat quod Christus erat caput ecclesiae & resurrexerat tertia die; capite truncaretur. 4. quod Rufinus, qui dicebat quod Christus quadragesimo die a sua resurrectione ad caelos ascendit; & quinquagesimo die in linguas ignis super Apostolos; igni traderetur. Quas sententias data, sancti dei voce magna dixerunt: Gratias agimus tibi domine, quia mori nos dignos fecisti pro te. Dum sancti dei crucis amentis, voce de caelo venit cum magno tonitruo, dicens: Preciosa in conspectu domini, mors sanctorum ejus. Quod voce audiens Rufinus, timuit, & cecidit in terra. & tremens cum magno timore intrans portalem introivit; & ipsum portalem iussit cum lapidibus. & calce claudi: itaque ex tunc non fuit apertum. Populi autem fugerunt ad domos proprias. Isti autem factis, venerunt mulieres devotae & sanctae de nocte; & ceperunt corpora sanctorum; & sepelierunt ea in tumulis marmoreis. Et cum illi tumuli fecerant sunt scriptum; scilicet in ecclesia beatae Mariae extra muros, ubi nunc est ecclesia sancti Felicis. Post aliquod tempus & annus magnus, Imperator, & Rex Francie, cepit civitates Gerunda; & fecit novam sedem in mesquita Agavensy, in sede quae

qua nunc est. Et fuit sibi revelata, quod quatuor martyres fuerunt sepulti in dicta ecclesia. & magno honore transfusa eis in altari beatae Mariae. Et fuerunt facta ista die, meritis istorum sanctorum, infinita miracula. Et post magna tempus quidam canonicus istius sedis, vocatus Arnaldus de monte rotundo, ad honorem & reverentiam dictorum sanctorum, fecit in dicta ecclesia quandam capellam cum turribus, in qua transfudit dictos sanctos: & ibi instituit quoddam sacerdotale beneficium. Et propter ista faciendam, ipse accepit ad curiam Romanam, & inde habuit vicum istorum sanctorum: ob quorum reverentiam ipse plures expensas fecit. Quare benedixit quod meritis istorum sanctorum ipse fuit episcopus Gerundae. Et vixit per multum tempus. & fuit bonus, simplex, & castus, & aliae gratiae, eorum nomine, fuerunt sibi factae, dei gratia & meritis. Sit deus benedictus in secula seculorum, amen.

Temporibus praeteritis, antequam civitas Gerundae festum faceret publice dictorum quatuor martyrum; erat in dicta civitate quaedam bona mulier, uxore viri: a quo habuit filiam quandam. Quae cum esset trium annorum, casu cadens, perdidit totaliter vires ambulandi: quia non poterat aliquo modo suis viribus aut pedibus sustentari: cum antea sufficienter, juxta aetatem, viriliter ambulasset: & tunc, viris quibus deficiente, dissecabatur & hoc spatio trium annorum. Quod causa mulier praedicta, & mater infirmae prole, saepissime flebat pro tristitia: considerans, & quasi dubitans, quod ipsa puella longo tempore sic viveret, & nunquam a dicta infirmitate liberari posset. Adveniente autem vigilia diei dictorum sanctorum; & audito quod ipsi sancti multa miracula faciebant; de voluntate viri sui votis ipsam puellam mittere in confratrum istorum sanctorum, casu quo a dicta infirmitate curaretur. Quo facto, jacente dicta puella in quodam stramine (quia aliter stare non poterat, nisi jacendo) & matre exegente sollicita per domum, circa ministerium, ipsa puella, gradibus, tentavit se elevare propria virtute, nullo alio se juvante. Et stans erecta, & videns pro gaudio; quia huius erat quod non sic steterat; vocavit matrem suam, ei applaudendo, & dicendo: Ecce mater mea, ecce ambulo. Et sic de cetero convalescit, & vivit in eadem civitate sana & integra in omnibus membris suis. Et fuit uxore; & habuit filios: & post, suo tempore, obdormivit in pace. Et parentes ejus, obsecrantes dictam gratia meritis istorum sanctorum, posuerunt dictam puellam infra confratrum dictorum sanctorum. / Cantant evangelium: Cum audieritis praedicare de seditione, & Luc. 21.

Jo. Andres Moraghes de la comp. de l'Esque Jacques de mi mano lapide copia del original, a 21. de Junio 1601. en la ciudad de Gerona. Da muestra su carcel. A la margen desta relacion estava esta connotacion: Legi hunc Stephanum advenisse cum beatis Magdalena, Lazaro, celidonio, & alijs. in Marthiam istum ad hanc provinciam remiserunt. Pero, Petrus de Natal. ex la vida de s. Magdalena dice: 14. años post. Ascensionem. Magdalena cum Lazaro, Marca, Marcella, & beato cedonio, vel sidonio, qui fuerat cecus a nativitate &c.

Narcisus, quod vulgo Hispanos, depulsa, N. Arisus dicitur; Gerundens. epi, & marty dei illustis. sineq. Augustus Vindelicos, neq. in Hispania Tarracena. (ut plures existimant) natus est. Augusta tñ Apts fuit pbatif. & Hispania, post beatu Iacobu, clarissu patronu, atq. Gerundu cathalanu, pastor vigilantissu huius civitatis, cu vivens, tu maxime mortuus, defensor acerrimu. Augusta quidem Apts. Nam ibi epi anm vix vixit integ. : integer tñ vitæ (ut inquit ille) scelerib. purg, inter impiis manens, ut inter spmas libum, des ferre ad frux. fide convertit, unacq. suo diacono Felice; eiq. civib. verbo & exemplo (ut ver. & bona pasto- renz decet) quantu pfugus, & alienigena, miralitr pfect. Astu, tñ omni eis familia, feminu quide primaria, ex impudico meretricis lucro, ad scto p. religionis statu evocavit. Ita ut, quæ antea Augustæ peccatrix erat, & ab oib. cognoscebat; jam chri concionatrix, & ab iisdem attentis. & libentis. aia audiat; quæ à cunctis despiciebatur; id ejusd civitatis tutelaris patrona Augustanis jucundis habeatur. Postet igit merito oeno fructu sanctitatis Augustanor, sibi vindicare gloriosiss. est Narcisus; qui tantu eis patronu peperit; cujus opera adhuc fidelis permanens cernit Augusta Vindelicos. Hispania v. secundu patronus dicitur. Nam ut tota à beato Apto Iacobu ab iniquis Mauris, tempore Remigii Regis. sic à beatis. epi Narciso, tempore Caroli Regis sicilie dicti, & Philippi patris Galloy Regis nuncupati, ab impiis Gallis fuit Tarracensis nra, cujus maxima pars est Cathalonia, & principum Gerunda, usq. ad Pyrenæos montes, mirabitr libe- rata. Et quod mirabilis est non vivens, sed mille post anor quid mortuus est. non lanceis vibrantib. non gladiis ancipitib. neq. reliquis armoz gñib. sed uno tñ muscay, examine, quod, variis colorib. pictu, à scto corpore Pastoris Narcis. si egestum, omnis vidit exercitus; Gallos, & hostes reliquos Narcisus egregie fugavit. Quod miracula contigit Gerunda, adepta piz glosa martyric palma fugavit. Quod miracula contigit Gerunda, adepta piz glosa martyric palma in eadē urbe, tempore idololatray; quoz Princeps erat nequiss. ille Avelianus Rom. Quod g. habet illustre nomen Gerunda; qua fruib. libertate; qua possidet pie- tate; quam tenuit adhuc religionē; hac oia sacro Narcisi cruori, quo est co- tate; quam tenuit adhuc religionē; hac oia sacro Narcisi cruori, quo est co- piofiss. rigata; in perpetue debet. Quare, ut Augusta sua Afram, huius Na- rcisi discipula, pudicissi venerat; sic Gerunda Narcisu, cujus opera & cantope est nobilitata, & ab epidemia, & aliis morboz gñib. saepe nro liberata; semper colit. Neq. vao æquu est, ejus fideliss. socii, & diaconi, Felices, oblivisi. Imo par erat, ambob. una eadē & eadē Gerunda dedicat. & eadē quandoquidē ando uno die, & eodem loco, atq. in eadē altari, pio chro mortui sunt. Quant, illud silentio ptermittendū nō est; ut veritas hystoriae magis elucstat; duos fuisse Felices Gerundæ, chri martyres illustres: altey, beati martyris cucufatis frēm; cujus laudes in ea eadē quæ antiquior est in urbe, decantabant. altey, Narcis. si nri diaconu; qui huic eadē eadē die diligentis. inservivit. Duos & Nar- cissos

cipos ep̄os, uno die celebramus: alter, qui (ut in Martyrologio Rom. videre
 est) centesimū & decimū sextū annū agens, celsa prius sede Ierusalymi-
 mitana, beato Alexandro, migravit ad dñm: alter, ep̄s nrm Gerun-
 qui, herunda, die Pontificalia cō diacono suo exercebat, martyrio occu-
 buit. Postremo hunc, vñ, sanctū, un ep̄s herundens. iubent celebrari:
 quē nos sup̄ia, & Augustae Vindelicorū, Aptm, & huius partis Hispani-
 niae patronū, & cataloniae defensorē, ac herunda Pastore singu-
 lax & dixeramus. ————— Ego Moragus transcripsi ex archetypo:

29. octob.

Infesta s. Narisii ep̄i.

Agnes s. Narisii ep̄i.

Agn. Non oī infide & confortatū,
 annūm Afrā dionysii ep̄m
 p̄m & donu Nilariū dñi dñm.

N. Vñ, vñ, vñ, vñ, vñ, vñ, vñ, vñ,
 & donu Nilariū dñi dñm.

Hymnus.

Gaude, dñi, Agnes.
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 Apostolus Narisii.

Narisii, plantam.
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Sub Narisii Pontifice,
 & diacono Felice,
 credit Afrā in p̄cto,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Damon clamat & infant.
 Afrā super: Presul canit.
 orat Presul christianus.
 Ingit, dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Ma infide confortatū,
 Afrā, & cognatū,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 quique nra sunt incense.

O Narisii, dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

& dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā simul, & confortatū,
 Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

Afrā, & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi,
 & dñi, dñi, dñi, dñi, dñi.

est ortus: qui, tempore Diocletiani
Imperatoris, persecutione pugnans,
p[er]secutionis gra[m], ex Hispania in Ger-
mania[m], cu[m] Felice Diacono, Augusta
Vindelicor[um], venit: quo tempore Ec-
clesiæ Imperatoris, obsequiosos sine
persecuebantur. & iniquis rui-
tatem, subita quæ possit advertere,
in domo Africa, Egypti Regina,
quæ, per sacerdotes paganos, indu-
cta, corpus suum turpitudinis im-
munditia exponeret, & venari fer-
viebat; namque suscepto quor[um] Trau-
B. H. H.

2. Actus 2.
 Quia per aliquot dies in eam Manu-
 fuit, vixit ieiunans, orans, & exemplo,
 ac sua predicatio, eam in domum suam
 domum illam possidebat; ad Iohannem, fide
 Africam convertit. Nam habens in
 suis matris, hac audens, occurrit
 ad beatam Mariam, unam puellam
 que genuflexa ante ipsam dicens: ob-
 secreta, dicit, ut nos facias mandata
 peccatis nostris. Tu autem &. Super genitricem.

Lectio 3.
Tunc s. Hieronymus respondit: Beata
est fides tua, o, mulier; quae, ante
q. desceat veritatis vestra; ipsa veri-
tate, quae aliter vestra via posuit
hinc agnoscere; in tuo mente se-
desse. Hicerna vero die simul inci-
pitis jejunare: et per septem dies
jejunantes, mulieris sermone verita-
tis. Quarto vero die purissimum
et omni purum; et omni et omni
gallio.

pollutione manus. Fu aut. Jm. R.
R. Desiderium aut. Jm. R.

In 2° nocturno. Ana.

Cum sub involutiano Tenebris seorsum
perfectionis tempore, clausula
reces. Tunc inquit Nativitas
suo parente, vincula vultu
gustat. Quid in tuo confis.

Ans.
In qua cunctis, cū gratia p̄i, ve-
neris sacra dedim, non recipis, sed
p̄almodi p̄alib. sibi. Ita.
E. gal. dno qui habet

Ana.
Cujus precibula, cū solus viator
fuit, itq. laetit, gaudens, ingressus,
paed dñi pectore benignus, quasi
pro tuq. amica, pignus. Del.
Dne in virtute tua la.
N. I. gressi dne de.

Lettera 4.
Interim, da te Marisfili inbo-
ebat eas: audire e fame ipsius in tota
civitate: & multa in dies veniebant
ad eum, ad audiendum Dei verba: ac
in fidem x. convertiebant. Regle-
ta & ergo etiam per glorificatione:
ac sanctificationis omnibus nominem fuit.
& qui a prioribus immundis manen-
tibus, savi effecti sunt. Tu autem Domine.

Lectio 5^a

LECTIO 6^a
 Continuitas regni in diebus annu-
 lis succedentibus qui per totum illu-
 deriq. mensem facti sunt. Cumque
 nationes, gentes, legationes, doctores,
 ac diversis potentissimis regibus, sp.
 Veneti, turci, persarum, inferre-
 bant, seu Princeps Navar. intuan-
 tes; & clariss. sapientissimi in
 eo celos rursus conspuentes, ad
 gloriam convertebantur. Tu aut.
 Q. sancto Rex fuit preat. dmi.
 xus in pence, & mon. regis, &
 & horum plura, apparet. & se
 injuria suis i sedis. pelli. & clamant.
 Q. Mundi cordis amara op. nihil in
 tam fordibus nasis habere potest.
 Ne se injuria de.
 I. lectio 6^a

Baptista deus Hilario, cu filio
suo Ioseph, et Ioseph, dominus de
Chungia, et alia familia. Et de
domo Hilario fecit baptisma; or-
dinavitq; eis primum Ep'm Ioseph
advocatum. Natusq; ante per-
fectis ordine est. evolutus jam novis
mensib. ad Hispaniam emigravit
heredita q; sibi est. ubi ingente
honore regno reo imperavit. Post
eaudem; anno certis, in valde
et contra q;que executione;
post multa labora; martyri gal-
lica ad diem suu. Felix laici
dilectus est consecutus. Fu aut.

*P. Hodie antiquas sacra, caele-
sti virtute, & rationū veritate
confutatas, vultus tandem aufugit.
& dedimus jam X.° feminas epulas
reliquit.*

reliquie.
No. Coaches & 200 Pontifical, monsigners
ram in sanct. Agnus dei and
perpetua. Et. Luthas &c.

In 3.º nocturno, *Ant.*
Cum, p^{er} alios, deo, & humanis
viri nata perfruere; *Ant.* *Ant.*
p^{er} alios, & naturalibus, & artificialibus
viri, & naturalibus, & artificialibus
p^{er} alios, & naturalibus, & artificialibus
p^{er} alios, & naturalibus, & artificialibus

Audiamus et beatam virg., christi
 mater. M. puerum, puerum ejus
 & puerum: puerum, & puerum,
 talis indignum hominem puerum.
 Psal. Te laudat & puerum.

Quem, viri, habetis vestri evange-
lii confessor: ad penitentiam
& conversionem exhortari: eique, si
credere & baptizari vult: venire
& vitam aeternam polliceri.

2. John. Bone et confratres
Magistri & gubernatores universitatis
parisiensis sancti thome apud parisiensem
lectio 7ma apud parisiensem

In illo tempore dixit Ihu discipulis
suis: Amen dico vobis, Nisi gesserit
frumenti cadens in terram mortuus
fuerit &c. ut in cob. vivat multus vis.
Et Proculus post longum conspectu
parisi erionis persuasione, vir dicit
Naxosque Centas mulieres fide ple-
nius instruxit, & salutari lavacro
paucitatis, & prunis pparavit fecit.
& familiam totam cognovit affricos,
& amicos, fide comp. R.

Beatus cum fouerit sua pueri
de file alio, et pueri sancto
Pontifex, dñs pñs refectus, et
baptismo gaudentes abluo ois.
q. vasa pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Ad laudes, Anna

qui me confestim facis & cum
religiosos deorum maritus
Capitulum: Beatus vir qui sustinet
perpetuum, ut supra.

Anna & Pontifex

Postquam prole uenit, Anna sua
in vasa emundant in pñs iue; et ois.
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Anna

Cumq. dulcem sanę doctrinę sepe
paga, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Concede, mgenior dñs, ut beata
Afra, quę martyr pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

ma; intercessionib. suis, & pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Ad corpus ande
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Signis pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Ad 6. collecta

Pontifex & martyr tu, quatuor
mus dñe, in corpore dñe, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Ad 9. collecta

Beatus sacerdos & martyr tu
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Concede, mgenior dñs, ut beata
Afra, quę martyr pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

In secundis Vesperis, Anna
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Quę, beate vir, nati & te tractat
pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Capitulum

Beatus vir, qui sustinet
perpetuum, ut supra.

Ad 1. collecta

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Ad 2. collecta

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Pro cin. Anna, Anna
Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Incipit. Anna, Anna

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Anna

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Anna

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Anna

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

Anna

Afra, pñs iue, in vasa emundant
in pñs iue; et ois.

5. novem.

Cum sub Diocletiano tyranno
fuerat persecutionis tempestas
Chri turbata. *Id.* Beatus
Presul Narcissus, dno faventi
te, Vindelicus venit Augustia.
Reliqua, ut in die, per legem
gia de sua Africa.

LECTIO 1.

Beatus dñi martyr Narcissus,
divini verbi predicator egregius,
& episcopatus dignitate repletus.
dñi, & exemplum martiris
culam calceat & quo dñi
intrevit. Præcipue dñi
tali. postea occidentalis popu-
lus, precipue in civitate Augustie
Vindelicorum, ubi Augustus & dñi
appellatus fuit, vera fidei lamē
pendit. & deinde, post reditū
suo in Hispaniam, apud
Gerundam civitate gloriose morte
requiescit.

LECTIO 2.

Cum g. multos ad Chri fidem con-
vergeret, quadam die in eadē
civitate, inter ipsa sacrificia
fidelium mysteria, in conspectu
ne sanctis. Trinitatis, repesce-
ntiorib. cruciatibus, ac tibi, ven-
nerib. transverberatus fuit.

LECTIO 3.

Deniq. completa veneranda
passionis cursu, coronatus gloriā
est consecutus a dño, & in æ-
rnis regnat cū illo. Cuius inde-
rabile corpus, incorruptum, ad insigne
manet

manet incorruptum, & aut conspici
et divina, in conspectu. Regis exultat
ad illud.

LECTIO 4.

Sermo dñi Augustini episcopi
Hic natiuitatem dñi. Narcissi
D. martyr & cel. celebrat. Quid
est hoc, glori. in, & p. hanc dñi
ignoramus. & p. hanc p. hanc, na-
tali huius celebramus. Sed q. nati
est, & p. hanc, natiuitatem
ignamus. Hic namq. die p. hanc
inimicis committit. Hic dñi, p. hanc
tū omne finit. Hic dñi, & p. hanc
dico. natiuitatem, in, hanc dñi
p. hanc, q. p. hanc, eamq. illud dñi.
Hic dñi, & p. hanc. carcere,
in illa luce dñi, q. natiuitatem
in illa luce. Hic dñi, natiuitatem, iuste
vivendi, natiuitatem, ad gloriā. natiuitatem,
in iuste vivendi, p. hanc. Tu aut.

LECTIO 5.

Magna v. ex sancti natalium
notio demonstrat. p. hanc securitab
cel. & Non. n. calum dñi, timore
morte, in qua renascimur ad salutē.
sanctus iste, morte corporis ad me-
ritū; dñi aut timuit. nec tyrannū
timuit temporale, timens Indus
sempiternum. Mira filio, mira
deus. Hic p. hanc, q. p. hanc,
hanc. sed dñi ante dñi erat. Carus
exemplat supplicio, sed mentem
habebat in celo. Tu aut.

LECTIO 6.

Hinc est ergo q. dñi Natale
colimus

colimus, nō quo est in terra natus;
sed quo est in celo renatus. Nō, quo
pannis vilib. & indutus: sed quo di-
vinis & florib. coronatus. Nō, quo
placans in mundū venit: sed quo
in mundo cū gloriā triumphavit.
Tu aut. dñi. cetera, ut in dñi.

Missa Beati Narcissi, Episcopi Gerundani.

Introitus.

Lacrimis Iustus in dño &c.

R. exaudi deus orationem &c.

Gloria Patri &c.

oratio.

Deus qui beatorum martyrum tuorum,
Narcissi Pontificis, & eiusdem
Levite Felicis, hodiernā diem
perornas meritis & exemplis: co-
rum quoq. nos quasumus ad iunge
consortis. Per dñm.

Epistola. Beatus vir, qui inveniens
et sine macula &c.

Psalmi. Posuisti dñe &c. attā attā.
Narcisse, martyr sancti & p. hanc
pro salute totius populi chr̄m
despicere. attā.

Evangelium. Nisi granum fuit. &c.
Gloria & honore coronasti eū,
& cōstitisti eū sup
opa manuum tuarū dñe.

Sacra

Martyr tuus Narcissi confes-
sor, & eiusdem ministri Felicis,
sive, obsecramus, oblatio hęc ad iura
sp̄sūis, quā pro cel. tui indigni
offerimus culpis: atq. ut conspectui
tuo vehatur incolumis. Per dñm.

Comunis.
qui ante vniū post me, ab-
neget came p̄m, & sequat̄ me.
Epistola, &c.

Divini, opus dñi, muneris passi
alimoniis; beatiss. Narcissi es:
fessis tui & martyris ope, eius
deniq. idonei ministri Felicis,
semper meremur ad tibi sub-
iēdi. Per dñm.

Nota q. lectiones scripte de s. Nar-
cisso, sunt fideles ex Breviario
Augustano, Romæ impresso apud Josephū de
Angeli, an. 1570. quod est in Bibliotheca
Iosephi Stephani, ep̄i oriolē. & ex ori-
ginali collata. ut testat̄ in exemplo au-
tentico idē ep̄s, die 27. Junii. 1601.
Atq. ex eodē Breviario descripta sunt
quæ sequuntur.

Dionysius, antea solum dñi, frater
Hilarie Regine Cypr̄, patris, sedes
reliquit, unade Hilaria, & familia sua, gustano.
p. hanc tyrannū: qui, ob libidine
dñandi, Regē cui Hilaria uxor erat,
iniquis machinationib. interfecerant.
qui oēs Regis passi, maris uia dñi.
miserunt; omniq. spe destituti, Romā
p. hanc. Nec jam recuperandi, aut
in patria reverendi p. hanc reliqua
erat. Unde variis agitati cogitationib.
quid agerent, quōq. loco sibi sedes que-
renda forent, tandem oraculo, Africa,
Hilaria filia, facta, in spem vocati, opu-
lentis Regis Augusti Vindelicorū,
acquirendi, unanimi consensu Augu-
stus se contulerunt. Ioseph. Dionysius
& Hilaria cū Afro, quiriaco, Largitone,
Crescentiano, Eutritiano, Caritone, Philo-
ladelpho, & Petro, habitaverunt in loco
ex quo

des. Diony-
sio ep̄s &
mar. Au-
gustano.
26. feb.

audib. atq. quas noverat pravor, ad chri jugum sedula doctor bla-
dis verbis edomuit multos. Interca p̄libata accelerat̄ opera; &
miræ pulcritudinis vas petrinū bis binis petiniis superponitur
columnis, quatenus p̄is manib. Episcopoz, alma tumularent̄
membra eodem vase fidei turba diva epithalamia proclai-
mante, non parvæ ingeminat̄ lætitiæ laudib. quib. admi-
xtos Angelicos interventus universus fidelis adhuc credit po-
pulus. Inæ namq. qm̄ inter omnes jugiter crucifigendo car-
nem suam adhuc mortalis Africæ vitæ normā se p̄buit multis,
ut omni p̄ting sp̄cta suspitione visendus confestim credat̄ ab illis.
& pro cuius testimonii alacri mente mori paratus fuit, angelos sem-
per, quos in carne legem socios h̄re maluit, illi ad tumultandum
semel ac secundo mittere nō distulit. In ipsa quiddā vulney in-
flictione angelicis curari foveret, atq. p̄fusi soliditate certami-
nis celestiu crebra meruit roborari consolatione; ne suū p̄currem
stadium, aliquo modo deficeret; sed potius viriliter certando, celestis
consortii bravio securis p̄ciperet. A. 16 de Abril 1601. Yo
Andrés Moragha dela comp. a d̄stis, saguæ olæ copia del libro
antiquo de coro de s. Felu de Gerona.

en el sepulcro en q̄ hoy está el cuerpo s̄o de s. Narciso, por
defuera se leen las palabras de baxo escritas.

Año dñi 297. quarto Kal. Novemb. B. Narcissus eps, dñi
sac̄y celebraret, p̄fiter fuit Gerunde, loco ubi nunc jacet, quierat
eul. cathedralis; cū suo diacono Felici.

219
Sermo Olive epi, in natali s̄i Narcissi epi, confessoris & martyris Chri.
quia hodie, fies caris: festivitatis almi confessoris Narcissi, & martyris Chri
annua decursione revolvit, gaudeamus. Hodie namq. justus, in domo
dñi plantatus, qui sicut palma flores in excelsa protulit, maturos in
aula & ejam fructus exhibuit. Hodie stola, quam in sanguine
agni sæpe absuerat, indutus, atq. dignitate sacerdotib. infusus, &
martyriali laurea coronatus, & roseo sui sanguinis rubore p̄fusus,
celi palaciū ingreßus, celesti imperatori fortiss. miles gloriöse est
presentatus. Hodie domū senatoria introiit; & a chro vero Rege
complexus, in ordine suo collocari promeruit. Et ideo exultent justi in
dño: qm̄ rectos decet collaudatio. Dicantq. iusto, qm̄ bene; qm̄ fructus
adinventorum suoz manducabit. Gaude & tu nimis felix & letare
Gerunda: qz speciale p̄meruisti munus, quod nulla circa te commanens
civitas potuit habere, vel locus. Tibi. n. Africa fidei calore repleta,
deo disponente, Felicem direxit sanctiss. qui Barcinonā docendo
ad chri fidem atq. cultura dixerit; & p̄dicando Impurias ab errore
demonū liberavit: viamq. veritatis ignorantibus demonstravit: atq.
te evangelizans, cū triumpho martyrii inter gl̄iosa morte quierit.
Tibi quoq. verus ovis atq. sol justitiæ, Narcissum, florem paradisi,
& lucifer, adventus sui p̄conem, direxit: qui, diversas illustrando
provincias, atq. p̄vocando animas ad poenitentia, diabolica fraude
deceptas; dū te sua p̄dicatione doceret, suisq. sanctissimis orōib.
foveret; inter venerabilis martyr existens, cū consortibus propriis, in
foveret; inter venerabilis martyr existens, cū consortibus propriis, in
libro vite conscriptis, in perpetuū p̄remuniret. Sed, o beate Nar-
cise, flus paradisi, atq. in omni loco permanens bonus odor Chri, qui-
bus te laudibus exallemus? Fidemne prius, an virtutes miremur? sed
fidem; qm̄ sine ipsa, quæ te scuto armavit, galeaq. salutis p̄terit, &
gladio spiritus, verbo scilicet dei, p̄munivit, nunq. quib. deo placere
valebit. De virtutibus aut. quib. te grā chri ornavit, pauca de multis, pro-
pter quod corpinq. exequemur. Siquid eo tempore, quo per Augustam
civitatem transitū habuisti; quid ibi gesseris; qualiter docueris, testi-
monio tua sanctitas non indiget: qm̄ repleta civitas tuis p̄dicationib.
& munita

qz christiani erant. Nam & omni hora signabant frontes suas signo
crucis, quia ^{christus} ~~christus~~ ^{ego} passus est. Dicit ei Afra: Ad me meretricem
habuerunt intrare christiani? Ad me non veniant, nisi qui mei similes
sunt. Abiit hic; nunciavit oia que dixerat, quaeq; audierat, iis qui
querabant eos. Tunc abiit Afra ad matrem suam Hilaria nomine,
& dicit ei: ^{episcopus} ~~episcopus~~ ^{christianorum} venit ad me; nesciens ubi intraret. & per
totam nocte expandens manus suas ad deum suum, cantans ei quod novit.
& nos fecit simul orare secum. circa pullos, cantum extinxit se lumen
candelae: & cepi festinare ut incenderem; & non potui. Tunc dixit
mihi diaconus ejus: Nonne querebam lumen exstinguibile. Modo tibi osten-
detur lux, quae extingui non potest. Haec cum audisset ^{episcopus}, oravit, dicens:
Veni lux vera de caelo; & ostende nobis faciem tuam; & salvi erimus.
Mox venit fulgur de caelo, sicut sol; & venit sicut tonitruum; & non
recepit; sed tamdiu ibi stetit, quamdiu aurora inciperet. Et dum
ille orationem suam finiret, iussit nos sibi respondere, & dicere, Amen.
Et lux fulguris illius paulatim recepit ab oculis nostris. Post haec, misit me
ad pedes ejus; & dixi illi: Iniqua tibi grande fecisti: quia ad me intro-
isti. Ipsi sum. n. mulier peccatrix. Et ille dixit mihi: Ubi me deus meus
fecit ingredi; ibi introivi. Mane autem, circa horam tertiam, ostenderunt
se mihi, qui antea, lucebat insidias fuerant, ut exeuntem tenerent
& occiderent. sed cum exissem, conveniunt me. Ego vero ubi fascies
de lino habeo, ibi abscondi eos. Timeo ne scrutetur locus ipse. si iubes,
dona mater, huc eos transire facias. quia promissit mihi, dicens: Facio
te christianam; ut omnia peccata tua deleantur. Audiens haec mater
ejus, gaudio repleta dixit: Grauset hoc deus, ut mihi hoc contingat.
cui dixit Afra. Ergo, nocte veniente transiit eos huc. Cui respon-
dit mater sua. Etiam si noluerit, roga eum. Vespere autem Afra roga-
vit fratrem Narcissum; & migravit ad matrem ejus. Ingressus autem domum
suum Narcissus episcopus, factum est gaudium magnum; ita ut Hilaria per
tres horas plantas ejus teneret, & diceret: Obsecro te domine, ut me facias
mundari a peccatis meis. Tunc Narcissus episcopus dixit ei: Beata est
fides tua; quae, antea, diceret verbum veritatis; ^{abstinentia} ~~abstinentia~~ ipsam
veritatem, quae per verbum vix agnoscere possunt homines, in tua mente
fundasse. Tamen quia vides te capacem audiendi verbum dei; hodie
incipite

223
incipite tenere jejunium; & per septem dies jejunate; & audientes sermonem
veritatis. octava autem die purificabimini ab omni peccato; &
eritis tales, quales fuistis infantes, non habentes conscientiam ullius criminis,
ulliusque peccati. Dicit ei Hilaria: si ^{tu} ~~tu~~ iubes, dicimus quod colimus;
& ita demum doce nos, quid colamus. Dicit ei Narcissus episcopus: In hoc appa-
ret, quia bene poteris suscipere quod colere debeatis; cum, quid colueritis,
evidenter exponatis. Dic ergo culturam tuam. Hilaria respondit: Cum
veneris, & Venus coli non potest, nisi ab iis foeminis quae meretricatae fu-
erint: ideo denique ego filiam meam sacris Veneris consecrans, quasi deo
veneri ^{servituri} ~~servituri~~ inde meretricia placitura, in prostibulo manere permisi;
credens hoc quod mihi esset propicia Venus, ^{filiam} ~~filiam~~ ^{meam} ~~meam divinis ejus
imitationibus occuparem. Nam ~~quoniam~~ quanto plures amatores habeo
poterit mulier quae Veneri serviet; tanto plus Veneri placere possit;
a sacerdotibus Veneri affirmari. Audiens haec vir dei Narcissus, inge-
muit, & lacrymas fudit; dicens, ad diaconum suum Felicum: surge, frater,
& demus lamentum super istam talem culturam; & rogemus dominum, ut ubi
abundavit iniquitas, superabundet & gratia. Factum est autem dum orarent;
apparuit Aegyptius quidam, nigrior corvo, nudus, & vulnerebus. elephan-
tiosis toto corpore plenus: dante cepit mugitum, & dicere: O sancte
Narcisse episcope, quid tibi cum cara mea? quid tibi cum ancillis meis?
quas ego semper in familia mea habui? Deus tuus, mundas animas,
& munda corpora diligit. Istae, jam meae sunt: aliae ^{vero} ~~vero~~ non pos-
sunt. Nunquid ego, ubi castitas regnat? nunquid locum invenio, ubi est
spiritus castitatis? Hic tu quid intrasti, ubi inquinata sunt corpora, &
polluta sunt aures? Tunc Narcissus dixit ei: Subeo tibi, immonde spiritus,
ut des in responsum quod te interrogavero. Dic mihi, damnate, scis dominum
meum ^{per} ~~per~~ Nazarenum, textum, flagellatum, putamentis in faciem
attrahentem, cibatum felle, potatum aceto, affixum in cruce, mortuum, & se-
pultum, & die tertia resurrexisse a mortuis? scis hoc factum? Respondit
demon, & dixit: Vixi ^{mihi} ~~mihi~~ hoc nescire licuisset. Nam ea hora quae
crucifixus est; Princeps noster fugiens a facie ejus, in templum dei se misit;
& ideo velut templi seculum est; quia virtute persequentis ferre non potuit.
Tunc sacra ipsa solida fundebantur; & monumenta aperta sunt: & sur-~~

seruauerunt sancti viri, qui viderunt hoc factum, quod Princeps noster ab eo
qui crucifixus est, tentus est, & catenis igneis est reclusus. Respondit Nar-
cissus & dixit: quod nomen est Principis tui? Dicit ei demon: Satan
nomen est illi: quod interpretatur, initium mortis. Dicit ei Narcissus: Di-
mihi, quid peccavit dominus noster Iesus Christus, ut tanta pateretur? Dicit ei demon:
Nunc peccavit. Dicit ei Narcissus: Et qui nunc peccavit, quare tanta pas-
sus est? Respondit demon: Non pro suis peccatis passus est: sed pro
alienis. Dicit ei Narcissus episcopus: Ex ore tuo te condemnatis, imunde spir-
itu. Cum ergo scias, dominum meum Iesum Christum non pro suis, sed pro alienis peccatis occi-
sum; discede ab his mulieribus: quia pro istis passus est, qui ad fidem eius &
gratiam confugerunt. Dicit ei demon: Quare docet lex ista & iubet, ut res
alienas non tollet aliquis? Tu, qui sanctus es, res meas quid tollis? quid mihi
tollis auras, quas mihi lucratum sum? Dicit ei Narcissus: Et fructus, & fur-
tues ab initio, damna te & inveterate. Nam istas auras a creatore suo
& domino tu separasti. Ego modo te fure teneo: & creatori eorum
sua restituo. Respondit ei demon, dicens: Et ego creatura eius sum: ergo
& me creatori meo restitue. Dicit ei Narcissus: Tu ipse ore tuo confesus
es, Christum pro peccatis hominum passum esse. Si quomodo pro hominum pecca-
tis passus es; si & pro demone, passus es; restituerem creatori tuo. Nunc
autem si passus es pro peccatis hominum, ut vel Princeps ligaret in In-
fernum, & Principatum diriperet. Dicit ei demon: Fac pietatem super
me; & da mihi in potestate una auram. Dicit ei Narcissus: Si dederis auram
tibi in potestate, quid de ea facies? demon dixit: Interficio hominem, &
lucro auram ejus. Dicit ei Narcissus: Mane prima luce ego tibi dabo
potestatem hanc, ut hoc facias. Dicit ei demon: Dic mihi ante deum, quia
da mihi auram intra corpus inclam; quid lucet. Dicit ei Narcissus: Ante
deum meopondeo, quod dabo tibi auram in corpore posited, manducantibus,
& bibentibus, & dormientibus, & iterum vigilantibus. Dicit ei demon: Modo
iube me hic manere ista nocte. Dicit ei Narcissus: Si potes nobiscum manere,
mane. Dicit ei demon: Si expandis ad eam manus tuas, & flectis
genua tua; & psallis deo tuo; non possum hic manere. Dicit ei Nar-
cissus: Nunc tibi sit bene, imunde spiritus. Non ista autem ego; sed & isti
sancti tota nocte mecum domino nostro flectent genua; & laudes ei una nati-
cantur. Tunc demon digne vocis terribilissimum ululatum emittens, rursus dis-
paruit. Sanctus autem Narcissus episcopus fecit post jejunium reficere Africanos, &
mater

225
mater sua, & cum puellis suis; quas timentes pro eo quod viderant & au-
dierant; suis monitis & rationibus confortavit. Ipse autem, cum sancto Felice dia-
cono suo non recessit: sciens se manere iterum cum demone ludamur habiturum.
Transiit itaque noctem oratione & psalmorum, canonicis plenam. Die autem orto,
adest demon, dicens: Memor esto, sancte episcopus, juramenti tui quod dixisti ante
deum: & da mihi auram, cujus corpus occidam, & auram ipsam mecum habeam.
Responditque sanctus Narcissus, dicens: Et tu, jura mihi in nomine domini mei, ut
statim interficiam quem tibi dederis: & dic mihi: si non interfeceris, iubeat
me deus, ut vadam in abyssum. Dixitque ei demon. Per ipsum juro, qui nos
ad Principem nostrum vocat, si non iubes ire in abyssum; quod statim interficiam
eum, quem mihi dederis in potestatem. Dicit ei Narcissus: Vade iuxta fontem
Alpium Iuliam, unde nemo potest aquam bibere; non homo, non pecus, non fera
aliqua: quod draco ibi habitat; & de flatu ejus omnes qui ad fontem accesse-
rint, moriuntur. Hunc draconem vade & interfice; & auram ejus intus
redige potestatem. Tunc exclamavit demon, dicens: O episcopo mentiosum!
Insuper & me obligavit juramento, ut auram meam occidam; quod si non
occidero, compellat ire in abyssum. Tunc demon abscessit; & occidit
draconem; & liberatus est ad usum hominum usque in hodiernum diem. Per
dies autem plurimos docuit eos verba domini; & baptizata est Hilaria, &
filia sua Asia, & cum puellis suis, & cum omnibus caris suis: & fecit domum
Hilarie & ecclesiam: & ordinavit eis episcopum Iosimum avarum Africae.
Ipse autem sanctus Narcissus, perfectis ordinibus, post menses novem ad
Hispaniam profectus est ad civitatem Gerundam. In qua multum populum
percepit ante dominum adquisivit. & circa domum ad martyris palmam
cum sancto diacono suo Felice attinxit: cujus passionis gloriam in
sequenti. dicimus. ~~Præterea~~ igitur martyr domini Narcissus, divini verbi
predicator egregius, & sacerdotum dignitate replebatur; & cum triumpho
martyris auram celestem & episcopum vicem intinxit. Præterea quippe
orientalibus, postea occidentalibus populis verum fidei lumen ostendit.
& apud Gerundam gloriosa morte requievit. Cumque multos ad Christi
fidem converteret; quadam die in Gerunda, inter ipsa sacrificiorum
mysteria, a persecutoribus excruciatum, in confessione Trinitatis, tribus
vulneribus vulneratus in humero, & gutture, & suam, est delibatus.
denique

Denique, completo venerande passionis cursu magnifico, coronatusque est
consecutus a domino, & in eternum regnat cum illo. Cujus venerabile corpus
hactenus incorruptum ad insigne manet miraculi: prius autem conjunctum
domino, in celestibus. Regnis exultat cum illo. Quondam. n. ubi in Mundum
christum suos ad predicandum misisset apostolus; multis, adhuc Gentilitatis
erroribus. plurimi fuissent occupati: tamen dei misericordia, ac Redemptoris
sui favente clementia, Beatus Narcissus Doctor Apostolus nobis
est dilectus. Itaque, dilectissimi, imitatores illius estote, (sicut egregium
predicationis Pauli) sicut & ille extitit christi. Si quis autem particulari
justitiae, deo concedente, in corde suo senserit; ad predicationem egregii
martyris confugiat: ne quod in se recte videtur stare, ultionem con-
ruat. si quis vero, (quod absit) enormitate scelus pressus, ad fo-
veam tendit desperationis; poenitentia Afer, sociatusque illius imi-
tando intueatur meretricis; quae per Narcissum edocet, & per Christum
salvatur; fundat, Christo donante, percipere mercedem justitiae.
Ipse qui, more Helisei, amaritudinem aquae orando vertit in dul-
cedinem; poterit peccatorum nostrorum orando pellere amaritudi-
nem, & de Christi gratia pietatis parare remissionem. Inter haec, dilectissimi
fides, in huius diei venerabili cultu sancto, sacrilega, atque perversa
Hebraeorum corrigite plebs; ut vestra vita doceat sollemnia martyris
venerari, quod nunquam volens didicit amare vel cadere. sed oculos
paradyssi, beatus Narcisse, qualescunque nostras & nimis exiles no-
strorum suscipe laudes: & qui in conspectu domini de tua iam per-
manes felicitate secum; esto clementer de nostrorum pondere miseri-
corum sollicitus: & qui in praesentis de tua sumus celebritate letantes;
tuorum in eternum mereamur meritorum fore participes. Ipso con-
cedente, qui te ad laudem & gloriam nostris sui mirabiliter coronavit:
perpetua salutis & commodi praesentis consuetudinem misericorditer
condonavit. Amen. & dominus vobis, cui est cum Patre & spiritu omnis
laus & gloria, actus, pater, virtus & benedictio, in secula seculorum.
Amen. Pater fuit beatus Narcissus in ecclesia sancti Felicis Ge-
runden. cum Diacono suo Felice anno domini. 297. in loco in quo nunc
jacet, quo erat ecclesia cathedralis tempore infidelium.
Jo. Andre. Moraghes dela comp. de l'his. sagre esta copia del marino, del
libro de coro antiguo dela Iglesia de s. Felix en Gerona, en compania del
R. P. D. Luy. Pedro. el año. 1601.

227
Passio sancti Felicis martyris, qui passus est Gerunda sub Diocletiano
& Maximiano Imperatoribus. die Kalendas Augusti.
In diebus illis, sub Diocletiano & Maximiano consulibus. quo tempore in
christianas saeva persecutionis crudelitas grassabatur, ita in omni orbe
terrarum, passus, sive in orientalia partibus, sive in occidentis partibus
constitutus, impiis, Principibusque grassabatur; ut non esset civitas, vicus,
aut castellum, ubi non idola colerentur, & variis daemonibus victimae ca-
derentur. Itaque igitur Felix de scilitana civitate oriundo fuit. qui cum ad
civitatem pergeret Caesarea, quae est in Mauritania, quae ejus metropolis
nuncupatur, ubi omne liberalium literarum studium profulgabat, ibique
ita vir erudiendus se subdidit disciplinae, ut in cunctis perfectior omnibus
appareret. Cumque ante navigium inaudita opinio per populos divul-
garetur, eorum in Hispaniarum litore gravis in christianos persecutio
grassaretur; itaque Felix opinione comperta, ut apud prudentissimum quae
interrita perfectionis sui operis nititur adimplere. Haec audiens, sua volu-
mina legens, quae ejus manibus gestabantur, proiecit a se, dicens; quid mihi
est philosophia huius mundi? Ad illam nunc sperare necesse est vitae, quae tem-
poribus haec tempora; quae mortis non formidat auctoritas, sed vitae con-
cupiscit creator. Itaque navem, cum diversis mercimoniis, ad Hispaniam
properabat; duo favente, consendit: quos auxiliante, prospera naviga-
tione in Barchinonensem appulit civitatem. qui, cum se negotiatorum
venalium simularet; cepit intra semetipsum quaerere, quatenus posset ad
Regna caelorum pervenire, & fastigia vitae perennis pertingere. Interea
cepit impiissimam daciensem persecutionem perferre. Itaque Felix na-
vigans, de Barchinona ad Imperias conigravit: ibique sedem cepit
secundum divinis voluminibus exercere, & iugiter oratione desiderans spirituali
societate associari, exhibebat se pervigilem in sum bonorum operum exhi-
bitione. Ita devotus, ut carus esse deo, populorum mereretur. Ecce. n. ama-
tor fidei; castus, sobrius, mitis, pacificus, verax; elemosynas iugiter pau-
peribus erogabat. Hospitalis supra modum cunctis fratribus advenientibus
cum toto amoris gaudio, se in eorum praesentia occursum: hoc specialiter cum
eos admonebat, dicens; fieri omnimodis elemosynas oportere, &
omni substantia pauperibus erogare. Itacumque quorum, ante solis occa-
sum ad placandam, & omnino malivolentiam bonitate vincendam.
&

de no. sote de his virtutib. populu exhortabatur; vey & dñs. x. fides au-
torib. ut bono negociator, spirituales thesauros retinens in ara cor-
dis, ex qua divina verbi semina exhortationis verbi, provocando eos ad
martyrii palam, clamabat, dicens: Ut quid diligim tenebras, & per-
itiam mundi istius vite? ad illa nunc speremq beata, quod repmittit
deus diligentib. eni in veritate. Nam terrores impijs. Daciani, qui
omne laus conturbavit Hispanie; unacum patre suo diabolo; cele-
riter ad nihilu deducenr: & mina ejus deficient & tabescent. Igr
cu bonas margaritas ^{seminaret} in populo; in herudensib civitate suscepit.
Isti similis gerens. Multaq; matrona, haec audientes, libentib.
susceperant verba beatiss. Felicis. quem, no tanta negociatorem
habebat, qui dando terrena, celestia comparat; vey & Apsto:
sic vey, aut unu ex pphatis appellabant: quia vey salutis demon-
strabat. Quid multa? nuntiant haec ab audientib. Rufino credan.
qui & ipse erat de officialib. Daciani. qui & dicta quae fuerant, ci-
tig Daciano, videlicet, oia quae audierat, nuntiavit. Cui Tacianus
talem platum dedit, ut eum pennis afflictum, & vinculis speditu,
carceris manciparet custodie. Cur ausus fuerit populu exhortari
de divinis mandatis; & facta illig qui dr x. us plebi annuntiavit
universis. Ho e & edicto cu comovit persuadendu, ut si diis cerimo-
nias imolaret; imensis honorib. sublimatus, appareret universis. si v. diis
imolare contemnerit, & vultus Principis adorare nequiverit; fame
tabido, imenso ferri pondere collo & cervicib. oneratus, pennis actionib.
urgetur: ne amplius in despectatione nra, & Imperatoris nro, contu-
melia haec audere presumat. Cumq; Rufinus a caesariugustana civitate
cu auctoritate Daciani impijs. remearet; sollicitu coepit inquirere
ubi Felix beatiss. comaneret. cui dictu est: In medio foro, apud quare-
da matrona, nocte placida, nobilib. ortu natalib. qui audiens, ut leo
rapidu fremuit; jussitq; curialib. ac militib. ut eu apprehenderent, &
terrores ei vehementer inferrent. credens quod ad ejus possit pecunia
pervenire; ignorans q; egeret pauperib. erogato. Sicut igr beatiss.
Felix Rufini conspectib. dicens quid ita alloquitur, dicens: Felix, au-
dis ab universis, q; tanta sit inte prudentia, ut mellifera verba ex ore
tuo pcedant. Nam & ipse dñs meo Daciano, haec ab universis audiens,
gratulatr: q; talis ac talis vir in hac Provincia advenis. Nam ita
michi

michi pcepit; ut talem conjugem tibi inquiras, quae facultate, & morib.
& nobilitate concordet. Tantum e, ut obediens illi in oib. agnoscaris.
Quodsi clementis. ac salubritatis ^{meo} volueris perferre consensu, ut diis
thura imoles, & eor. ceremonis acquiescas; Autim de meis opib.
multa tibi conceda. Beatiss. g. Felix psto repletus, sic rñdit: o in-
pia diaboli lingua, plena veneno; qui ita blandiris, ut fallas; arrides,
ut noceas: terrena pmittis, ut celestia auferre concis. Discede a me,
illecebrosa tentatio. Suffragia tua opus no habeo. Serva quae pmit-
tis bona filiis tuis. Nam me nemopoterit separare a caritate chri;
neq; angeli, neq; Principatus hujus mundi. Cui Rufinus. g. jam
deliberasti, maledicte; ut nec pmissionib. acquiescas; nec agensum
pbeas salubri consilio? Beatus Felix rñdit: sunt. n. male didi, qui
tibi, & patri tuo diabolo similes appbant. Ipsius persuasionib. acqui-
escant: ipsi tua munera consequantur; cu eis igne perpetuo concremandi.
Haec audiens Rufinus, considerans, q; cu tanta fiducia rñdet; jussit
eu festib. cedi, & in carceris ima recludi. Ite v. Felix, confidens
in dño, gaudio multo repletu, dicebat: hñs tibi ago, dñe thux. qz
appropinquavit mihi gra tua; q; olim desideranter optabu. Ite sal-
lebat cu fiducia magna, dicens: Leobasti, dñe, cor meum; & visitasti
nocte. Igne me examinasti; & no est inventa in me iniquitas. Dumq;
istius carminis modulatione sanctu decantante cognosceret; ait Ruf-
inus circumstantib. revocet celeriter; & manib. pedib. ligatis,
in loco squalido collocet; ut tibi, potiusq; negata subst. a possit aiam
exhalare. Qui, no solum haec quae hortantur, contempsit; vey & in nram
surgit injuriam. Ite, jussit eu ad se adduci. cumq; adducto fuisset;
pstantus conspectui ejus, ait ad eum Rufinus: Felix, audi me,
quasi fratrem tuum; & acquiesce, diis sacrificare: ut a Breside digni-
tatis. sublimeris. Nam & ego peregrinus adveni. sed ejus parendo pre-
ceptis, & locupletatu me reddidit; & honorib. sublimavit. Cui sens
Felix, cu fiducia multa rñdatis, dixit: si caelu mihi, cu multitudine
Angeloz pmitteres; aut amoenitate paradysi pollicereris; nunq; tuis
pmissionib. acquiesceam; nec mñt tuis munerib. inclinaveris. Audiens
haec Rufinus, jussit eu catenis graviorib. alligari; & ab indomitib
mulis

mulis per totas plateas trahi; ut corpus beatissimi laceraret, in fusta ver-
digeret. sed, deo iuvante, lacerato corpore, fides interrita perducebatur.
Præcepit, eum in carcerem mitti. Vbi statim Felix dum fixo animo deum deprecari-
retur, apparuit ei juvenis, niveis vestibus indutus; & ait ad eum: Noli timere,
Felix. Ego enim missus sum à domino Iesus: ut te in omnibus corroborarem. Et tra-
gens omnia membra ejus, sanata sunt illius, & vulnera corporis ejus. Alia vero
die, sedens Rufinus cum universis, iussit adduci sanctum Felicem. cui sic ait:
Ecce nunc sacrificia immortalibus diis nostris; sicut nos hodie videbis eis cum
magno gaudio hostiam immolare. Et statim iussit aras demoniarum, ne-
fariis sacrificiis honorari. Et accedens sordidissimus Rufinus, cepit contra
omnes demoniarum nomina infaustis vocibus invocare; deus Jovis, deus Mercurii,
deus Saturni, deus Baal, deus Accaron, dea Minerva, per quas Mundus
gubernetur; & per quos Imperatores obtinent triumphum; & per quos, dominus
meus daciarius nimium sublimatur; adjuvate me, & qui mecum astant. Si-
militer & ceteri dixerunt. Et dicunt ad Felicem: Accede, & facito sicut
& nos facere consuecisti: ut possis evadere tormenta, quæ tibi præparata sunt.
Tunc beatus Felix: o quos caritas diaboli per insipientiam cordis gravi-
ter occupavit! discedite, infelices, à manufactis vestris, quas impie ado-
ratis; & cognoscite deum vivum, qui vos de limis terre plasmascit. Quomodo
omnia quæ sunt manufacta, pro eis, rationem reddituri estis deo vivo omnium se-
cularium. Et statim ejus sermonibus accensi, in eum irruunt; & sicut apes
quæ stimulatae fuerunt, effervescunt; & injuriis eum sua intermissione
defendunt. Perpetuus apphensus est carnificibus tradidit; ut eum exangu-
larent, & carnem à cute discerperent. Iussitque capite inverso pendere;
quousque animam exhalaret. Cum autem suspenderetur; sanctus Felix dicebat: Ex-
urge, domine, & intende iudicio meo: deus meus, & dominus meus, in causam
meam. suspensus autem ab hora 3.^a usque ad vespertinam; nullum penitus sensit
dolorum. sed confortabatur eum testis in celo fidelis. Post solis autem occasum,
iussit eum aeternis custodiri, & in carcerem mitti. Vbi statim talis splen-
dor luminis illuxit; & nectareus odor suavitatis apparuit; ut custodes
ipsius carceris crederent, se balsamo fuisse perfusos. Voces & angelorum
psallentium modulata suavitatem omnibus resonabat. Custodes autem apertis car-
ceris exierunt currebant ad Rufinum, dicentes: Verè servus dei fide-
lissimus est, quæ nos custodire iussisti. Nam multa mirabilia audivimus; quæ
non

231
non licet nobis ulli hominum indicare. sed voces Angelorum psallen-
tium per totam noctem audivimus. Et rursus Rufinus, iussit eum, post tri-
gu manu ligatis, in maris profundum demergi. cumque navigio fuisset
impositus, psallebat, dicens: Et enim manus tua adduxit me; & tene-
bit me dextera tua, domine. Cum autem periculis fuisset à litore quasi sta-
diis 20. præcerunt eum in mare: & dissoluta sunt omnia vincula ejus,
& catenarum quibus fuerat ligatus; & catenarum magnitudo descripta.
& confestim visus est super undas maris pedibus ambulare; & in me-
dis angelorum manu tenentia hymenem & alleluia pariter decantabat.
Qui ex alto pelagi super eos veniens, ibique navem conscendens, omnia
quæ gesta fuerant, intimavit. quique ejus vestigia amplectentes
dicebant: ora pro nobis, martyr dei: ut dimittantur nobis peccata
nostra. Nunciatus igitur Rufino, eorum Felix sanctus in litore exultans,
& gaudebundo deambularet. Et ait satellitibus suis: Turciferi?
cuius peccatis meis minime parvisti? & non, ut iussu est, currentem na-
vigio eum longius & profundius dimisistis? quique proclamantes & con-
testantes, eum in longinquo maris profundo dimisimus; sed ad terram
comitantibus angelis divinis remigio revocatus. Tunc exclamavit
Rufinus, ut leo rapidus, dicens: Non vincimur. sed adhuc exco-
gitabo crudelia græva tormentorum. Et ait ad carnifices suos: Ex-
ungulenti carnes ejus, usque ad ossa; ut ^{velut} ~~ut~~ sic ossa ejus con-
tumelia comprimantur. Et cum factum fuisset; adductus est sanctus Fe-
lix ante conspectum Rufini: & cepit eum intueri vultu turbu-
lento, torvis oculis dicens: Felix, quantum tibi miseri sunt die mei!
Accede vel nunc sacrificia eis: ut faciam te eorum magnæ sacerdotem.
cui sanctus Felix respondens dixit: Tu servias eis jure perpetuo, una cum
patre tuo diabolo. Nam ego sacrificio & servis omnipotenti deo meo;
qui me de limis terre plasmascit; & in profundo maris, descriptis vin-
culis, quibus fueram prædeditus, manibus angelorum me eripuit. Cum igitur
à beato Felice diceretur; iussit Rufinus carnificibus. ut eum usque ad
ossa exungularent; & longinqui itineris labore consumerent: ut
renovatis vulneribus. aciori dolore percussus, animam exhalaret.
quod deo factum ita cognovimus. Revocatus igitur corpus beatissimi
martyris herunde à quadam matrona deo nimium timorata.
Ego v.

Ego v.º humillimus Ambrosius levita x.º qui & in ejus passione ductus
laboravi; hoc cū provincialib. inito consilio, destinavi, ut ejus corpus su-
tu in pumia allatū, navigio deferremus ad ppria. Et cū a nobis
per totā noctē tracta fuisset orō, & operis sequeretur effectus; sopor men-
tem labore compressit. Et dormientib. nobis, ex adverso cœnacula,
An corpus auferret. Expergescēti, & soluti timore, per diversa cur-
rentes, reperimus eū in monumento, quod beatiss. martyr Chri sibi
pparaverat, eleganter & dignis. me fuisse sepultū. Et quia jam
a nobis auferri nō poterat potuit; de ejus cōre, una cū gestis, reli-
quias nobis detulim; ut in præsenti vitā ejus fecerimur auxilia; &
in futura, eodem patiscinante, vitæ perpetuæ consequamur effectū.
Regnante Dñs nro Ihs x.º qui martyrem suū in pace suscepit: cui est
honor, virtus, laus, gl'ia, & p'as, in secula seculor. Amen.

Indie scti Felicis Martyris Gerundæ.

In Hispaniis, civitate Gerunda, natalis scti Felicis martyris. quide
Scillitana civitate oriundus, cū persecutiones in Hispanias adversus
chrīanos agi comperisset; ascensa mercatorū navi, amore martyrii,
occurrit. Et cū aliquandiu apud Barchinā, Impūrias,
& Gerundā, verba Dei p'dicans, plurimos in fide confortasset; &
fama ejus longe lateq. crebesceret; jubente Daciano, repente a Ruf-
fino officiali tentus. Cūq. nomen Chri fidentiss.º fateretur; primō
fustib. caesus, & in ima carceris tussus; deinde, manib. pedib. q.
gatis; negato cibo, & potu; in loco squalida p'jectus. Post hæc et cate-
nis graviorib. vinctus, per totas plateas ab indomitis mulis tractus,
& poene infrusta disceptus est. Deinde nixus in carcere, nocte ab an-
gelo visitatus, atq. sanatus. Facto die, ad certamina revocatus. Tunc
ungulis excoriatus, capite inverso ab hora 3.ª usq. ad vespere suspensus,
nullū penitus sensit dolorē. Deinde in carcere Rufinus eū mitti
p'cepit. Obi per totā noctē splendor copiosus effulsit. sed & voces an-
gelorū psallentū sunt audite. Quod cū nuntiātū fuisset Rufino
a custodib. iussit, manib. post terga ligatis, in mari p'fundo mergi.
Ibi continuo vincula ejus disrupta sunt: & angelis sibi manutene-
tib. super undas deambulans, ad litus venit. Tunc Rufinus iussit it ex-
cutem ejus ungulis detrali; ac deinde usq. ad ossa laniati; Et tandem
vulnera

vulnera vulnerib. intactari, usq. dū invictū chro p'm reddidit.
Corpus ejus Gerunda in monumento quod ipse sibi pparaverat, con-
ditū est Kalendis Augusti.

yo Andreu Moraghes dela comp.ª de Ihs, fundeme ppria ma-
esta copia, tress del llibre antic del cor dos. Felis de Gerona
à 10 de Abril. 1601.

In Breviario membrana, manuscripto, Gerunden. quod vul-
go dicitur ibi, Lo Breviari de Karles Magno, ^{informa 2^a} legi ego Andreas
Moraghes Societatis Iesu, anno dñi 1602. quae secuntur.

In calendario Breviarii, mense Ianuario, die 29. festum
caroli Magni, Imperatoris, & confessoris. & in fine Bre-

xiarii, pag. Dclix. Regali natus de stirpe, deoq. probatus ca-
rolus, illicita previt contagia vitæ. Ad Mag. o spes affli-

ctis, timor hostib. hostia victis, Regula virtutis: iuris via, for-
salutis: Karole, servoy. pia suscipe vota tuoy. Ora.

Deus qui superabundanti fecunditate bonitatis tuae, beatu
Karola Magnu, Imperatore & confessore tuu, depositis car-
nis velamine, beatæ immortalitatis trabem sublimasti; concede
nob. supplicib. tuis, ut quem, ad laudem & gloriã nos tu,
honore Imperii exaltasti in terris; pñ accepatu interitio-
rem hñ mereamur in celis. Per Dñm &c. Lectio 1^a.

Cupiens itq Karolus Magnus Beati Jacobi Apłi monitis obedire;
disposuit ire versus Hispaniã; & eã catholicã fidei subjugare.
capta v. civitate Narbona, & munita; in qua Hispania incho-
at; perveniens ad terrã Rossilionis, quæ est principium
catalonie; chrī auxiliu, & B. V. Mariæ, humit̃ imploravit.

Lectio 2ª orōne v. complera, intendens in calic, vidit bea-
ta Mariã, xpm eiꝝ filiũ deferre. vidit & beatos, Iacobũ
& Andeã, marcentes, unũ a dextris, & alterũ a sinistris. quos
cũ inspiceret itq Karolus, stupens in splendorib. p cepit beata
virginẽ sic loquentẽ: Ne paveas, chrī miles, Karole, brachi-
um & defensor eedẽ qm nos tecũ in bello erim; & liberabi-
mus te cũ victoria & salute. Lect. 3ª sed cũ montes trãf-
ieris Pyrenes, obsidebis civitate Gerunda. & eã, sicut cũ
laborib. obtinebis. In qua ad meũ honore & reverentiam
edificabis eccl. cathedrale. Benedicã tibi, & dirigã
te super oes milites hujus mundi. Et habebis pmo Iacobũ
nepotem meũ, directore, & totius Hispaniæ ptectore. quib.
dictis, disparuit visio pmonstrata. Lect. 4ª Tunc itq Ka-
rolus

volans in dno confortatus, suū exercitū animavit. Et cum
in fervore sps exercitū infidelium invaderet, coeperunt terna-
vertare, & totis virib. fugere, non valentes resistere Chri-
stianis. Finiatr obtenta victoria in campo qui dicitur Milit; edi-
ficavit Eccl. ^{am} sub invocatione beati Andree Aphi: in qua
nunc religiosus monasteriū est constituta. Captis insuper
castris & villis Valispirii & Roschonis, & ad locū quidam
sa clusa s^{ty} Karolus devenisset, scivit Regem Narciū
intus fuisse inclusum: ideo ex tunc sa clusa vocat; qui,
Monsacutus, antea vocabatur. Leet. 5. Infidelib. tandem inde
fugatis, pervenit ad montis verticē, qui vocatur Albaras; postea
nominatus est, Malpartus. Ubi invenit resistentiā ne trans-
iret. Tunc s^{ty} Karolus aciem divisit per partes; una per
collem de Panisas, ubi ad honore s^{ty} Martini Eccl. ^{am} fabri-
cavit: alia v. partem per abrupta montū destinavit. Sar-
racenis v. divisam aciem intuentes, coeperunt fugere ver-
sus civitatē Gerundā; timentes ne capti in medio remane-
rent inclusi. Leet. 6. Quod audiens s^{ty} Karolus, destruxit
eā fortalitā de quib. Christianis transcurrentib. pericula imine-
bat. Qui persequendo impios, versus Gerundā arripuit vi-
am suam. Et perveniens ad locū de Ramis, in honorem
s^{ty} Juliani Eccl. ^{am} adificavit. Rotulandus est capella s^{ty}
Tectae virginis in ipsam terminis ordinavit. Beatus v.
Turpinus, Remen. Archieps, altare s^{ty} Vincentii ibidem
exaltavit. Leet. 7. Nemo lucernā accendat &c. Leet. 8.
Tunc s^{ty} Karolus devote confurgens, ivit versus vālem
Hostalesii. Et egressus de loco quidā sent Madir, exivit
obviam saracenis. Deguib. obtinuit victoriā & honore.
& ppter hoc ibidem constituit monasteriū monachorū, con-
struenda altare majus sub invocatione virginis gloriose.
sed quia locus ille saracenis fuit amarus; ideo s^{ty} Maria
de Amer ex tunc fuit ab incolis nominatus. Leet. 9. Recedens
inde s. Karolus, rediit ad montem de Barusa, qui est inter
vālem

vālem tenebrosam; & obsedit civitatē Gerundā. quam
negavit eunc capere; licet eā multis vicib. debellasset. conti-
git tñ quadam die veneris, hora completorii, caeli facie clares-
cente, crucem magnā & rubēā, lumine undiq. adornatā,
super Mesquitam civitatis Gerundā, ubi nunc edificata est
Eccl. ^{am} cathedralis, per quatuor horas, cunctis videntib. perman-
sisse; guttas de sanguinis cecidisse. Ps. Te secutus miles iste,
& acceptus tibi chere, comparatus Nabia, opus egit dignū Deo.
qui dū orat, languor cedit; mors fugat; vita reddit. Ps. com-
paratus. Gloria. In Laud. an. Praeclatus fortitudinis,
& potius villorū, donavit sanctitadine Rex Karolus in glia.
Ps. Jubilemz Alibi. in atleta sanctis. cui missa per spm cer-
va direxit exercitū. In deserto dū devias, & disponis excu-
bias, tibi Deus aperuit, ales fidem exhibuit. Passianis dūce
venerat miracula, Regem virtutis calicē benedixit in sacula.
In cithara & timpano Laudes dicamus dno, qui culpa missi
Regia quartam latricam venia.

In codice chartaceo manuscripto in 4.º quod servat in cathed-
rali Gerunden. ego Andreas Moraghes Societatis Ihu año dñi
1602. inveni quae sequuntur excerpta.

En lo tems que regnava lo Rey beu en España q fonch
lo sisen Rey apres del diluvi de Noè en lo añ de 483, y regna
34 anys / regnant lo predit Rey, vingue un baro principal de les
partes de Libya, que per ser estrangey a esta terra fonch anomenat
Gerion que vol dir avenedor / y per ser home de moltes experien-
cias troba les mines de lor y de argent ab que fonch persona
tant rica, quel nomenaren Deabus, que vol dir rich. Aquest
desembarca en lo port de cobliure y edifica la villa la qual
anomena cobliura. y apres ab la molta riqueza tingue, alta-
ca ser Rey de España apres dela mort de beu. Empeca reinat
en lañ 514. apres lo diluvi, y regna 25 anys. Aquest per me-
moria sua edifica a Gerona, y anomena la del seu nom Geriona.
Antes del adveniment de chris 1795. Als quals añs dint los q
corren apres lo adveniment de x.º que son 1548. fari en tots en
suma de la fundacio desta ciutat 3343. anys que es fundada.

Atilario
usq ad x.^m
2709. fm
Hebucos.

†
perlo fudit Gerion
3431. Perque se
edifica en lo añ 513.

Carolus Imperator, filius Pipini Regis Francie, fuit 15. Rex Francor.
Beatus Narajus epi & martyr venit Gerun. a. dñi 287.
Correat al pnt lo añ dela Nativitat de X. s. dex 1553. hauria
que es creat lo mon 6752 a. n. y hauria que Gerona fonch
edificada en lo añ 513. del diluvi, que es en lo añ dela creatio
del Mon 2172, segons lo conte y opinio de Filon Hebreo
en lo Breviari del tems.

Incipit plogus in vita s. Karoli magni, Imperatoris Rom.
cristi confessoris ex eod. manuscripto in 4.
Apparuit temporib. Mundi noviss. 7. Septima aetate pordina-
tis, miles strenuus, ad celestem patriam pdestinatus, Karolus ma-
gnus, Imperator mag. ac Rex Francor. devotiss. quem Pater mi-
sericordiam, ac luminis pvenit larga bndictiois dulcedine
in sua juventutis flore, & auxit in atati amplitudine, famae
& bonitatis odore, persistente in divitiis, mundi blandimentis,
magnis dominiis, & matrimonio, more Sacerdarchy, in lucid
ecl. militantis, & laudem dei miraculor. plogis celebris fecit, &
multiformis victoriis, Zelo fidei & ecl. in motu Matutina, con-
fort. Et ut clerici ad ejus festivitatem celebrandam sollempni
inducant in hac Gerunden. ecl. ubi dñs devotius colitur, &
Regina cali, die dñs sabbatis omni hebdomada ex ordinati-
one sacri collegii approbata; sollempni commendat, perpetuis ho-
porib. duratura, quousq. octava atq. & ultima clarescat.

Primus articulus hujus vite est, de ejus origine. In quad. g.
chronica, generationis ejus, legit q. Karolus Magnus, Rex Fran-
cie & Imperator Rom. filius fuit filie Imperatoris Romanor.
& Grecor. Heraclii, qua Berta noia bat. i. tenens brabium;
& Regi Francie Pipino per internuncios, a summo Pontifice
Stephano 3. postea martyre, sollempniter desponsata. qua per
casare patrem ad Regem postu honorifici & magno comi-
tatu missa fuit, ut decebat. contigit aut ut Ambasciatores
qui deducebant eam, infirmantes in via, dño permittente,
morerent. Tum Princeps cui Berta comissa fuerat, cogita-
vit eam secreto interficere, ut filiam suam domi cellis, Berte
sociis, tanq. filia Imperatoris, Pipino pntaret, ut Regina
ficeret Francie; & duob. suis secretariis & vasallis compatefecit.
qui

239
qui, volentes parere ejus voluntati, consenserunt; perantes ex
ejus pmissis magnam honorem & bonum; & rem nunq. in lucem
pventuram. Et habito consensu eor., & domicellae filiae suae,
quadam nocte, dñs filia Imperatoris dormiret in primo somno
in camera cu. della filia Principis; ecce adest Princeps, & ex-
citavit eam; & fecit indui, non cu. meliorib. indumentis; &
abstraxit de soppetis, & duos milites circum consentientes;
& eis mandavit ad partem, ut eam interficerent in nemore
umbroso & denso, & ibidem occulte sepelirent. Tu g. essent
in vasta solitudine, horruerunt facinus, cernentes ipsam
pulcherrimam, & prudenter am. puellam, mansuetiss. atq.
habentem magnam facundiam; maxime quia videbant fler-
tem amariss. timentem & paventem de morte violenta
alias sibi inopinata. Et sic, in nemore, inter vepres &
Alpes, vulpes & serpentes & aves, & lupos & ursos, sola di-
miserunt; credentes, ei facere magnam gratiam, quia non
jugulabant eam. sed exponerant morti, fere pessima,
& providentiae divinae; imaginantes, terrores & fame,
& cruciatibus ibi haberet vitam suam indubitanter finire:
& ad nullam notitiam aliquam perventuram. Ipsa vero cu. sola reman-
sisset, chiron & guntice ejus virginis Mariam, coepit exorare
serventer & devotiss. cu. plandū & ejulatū maximo, ut eam
a mortis periculo liberarent; & suam innocentiam exaudirent.
Tunc pbr. vir agricola, qui habebat mansum & habitationem
suam in nemore, dives & abundans satis bene secundum condi-
tionem suam personae statū; intraverat nemus, dñs ordinante,
ad pecora pasceda: & audiens plandū hujus domicellae a lon-
ge, appropinquavit aures; & plandū humanū agnovit; & versus locū
ubi erat puella, quantocius currendo pperavit. Videns autem pu-
ellam, magna pulchritudine rutilantem; admirans, interrogavit
eam unde esset? & cujus filia foret? Ipsa vero, quia ignorabat
linguam, minime intellexit; sed, flens largiter, osculata est
ejus manus; & posuit ad ejus pedes, ostendens signa despectio-
nis, ut eam non tangeret; sed secus ad domū suam intactam
abduceret. Ille, nunc divino compagur ei, atq. existimans quoniam

Lect. 3.

Lectio. 1.

Lect. 2.

de bono loco esset; & q̄ malitiose hoc factū fuerat: quāvis causa
& modū ignoraret: duxit eā secū ad domū suā; & cū more
sua & filiā. stare fecit. & de iis quæ habebat, pie impertivit;
& tandem, ut custodiret pecora cū alijs puellis, officiu dedit.
Illa autē, oīa quæ iubebant, solite & humiliter implebat; & se
esse optime morigeratā, & de nobiliss. loco, signis evidentibus
demonstrabat: & dñm qualibet die iugiter exorabat, ut p̄dica-
tū sibi factū detegeret; & veritatē suo tempore declararet,
ad laudem & gloriā sui nominis benedicti. Cū autē pertrans-
issent aliqui anni, fere tres; Rex Pipin, deo ordinante, ve-
nabat: & intavit solus, nemus, omnib. familijs natisq. vasti
nemoris concurrentib. & tandem invenit istā puellā, suam
p̄positā: & admirans ejus elegantia & formositatē mirabilē,
exarsit in amorem ejus. Quæ, interrogata, unde esset? respon-
dit; q̄ de quadam mansione, quæ erat in nemore: & mora-
batur cū dño, tanq. derelicta semel ab hominib. deserta sua
ibi malitiose. Et ipsa, quæ jam aliquantisper idioma galli-
cum sciebat; interrogavit eā, quis esset? Et cū ipse respon-
deret; q̄ Rex Franciæ, Pipinus nomine: subjunxit Berta;
num haberet uxorem? & respondit q̄ sic, filiā Imperato-
ris Heradū, nomine suo vocatā. Et tunc Rex Pipinus
induxit eā verbis dulcib. & promissionib. multis, ut sibi
consentiret. Ipsa autē non consensit verbo; dicens, rem sibi
difficilem ad agendū, hanc committere communionem infā-
mem, & male apparentem. sed quia poterat, deo dispo-
nente, in bonū finem converti, & in magnū commodū
commutari, qui oīa disponit, & sua voluntate operat; & or-
dinat atq. regit; & videt & intuet; oīem veritatē; & eā
eligit; & fallaciā excludit atq. confundit; & innocentē
adjuvat & exultat: in istum actū consensit; tanq. in viā,
& p̄positū suū, aliq. de deo, patenter manifestandum.
Rex autē, admirans ejus faciendā, & ejus eloquia ordinata; Lect. 4.
magis eā dilexit; & tandem eā cognovit; & prole eam
fecundavit; atq. amicum quendam suū ei dimisit, in signū.
& ad mansionem adduxit; & rusticū, ut eā bene indueret,
&

241
& cibaret, admonuit; & multa donaria ei largitus est. & præ-
cepit ut nō permitteret eam per nemora abire: sed q̄ in do-
mo jugiter moraretur. & si contingeret q̄ prægnans esset; q̄ ei
festine significaret; maxime si prolem masculinā aut femi-
nā pareretur. & q̄ in nulla causa molestaret; & amplius
solito eā curatū & dulciter tractaret: & nil de hoc quod fe-
cerat, improbareret; quia forte erat præsagium futurorū,
divina ordinatione dispositū. Deus ē, qui de malo scit eligere
bonū, & succurrit in futuris desperatis, maxime innocentib. &
in eū toto corde sperantib. & auxiliū ejus firmiter p̄stātib.
His completis, venerunt famuli & milites, eā comitantes.
& reversus est ad locū unde venerat ad venandū. Completiq.
novem mensib. Berta peperit masculū p̄gen, pulcherrimum,
matri suæ multū in dispositione faciei consimilem; quod voca-
vit mater Karolū, quasi sibi carū. Tunc vir dñs mansi in
continenti per literas clam significavit sereniss. dño Regi
Pipino, qui, literis acceptis, gavisus est valde de suæ prolis
nativitate, & nomine: quo nōd fuerat vocatus aliās suus
pater, qui fuerat primus in suo gñe, hoc nōd vocat; &
iste erat 2.us eodē nōd, ut credebatur, dei numine, ap-
pellatus. Et misit multa, cū literis responsionis & fa-
mulis, dicto p̄bo viro, bona: admonens ut Karolū sibi
Bertam, & filiū suū Karolū, diligenter & reverenter
custodiret: & neceſ. abundanter de iis quæ transmi-
serat, advictū & vestitū, largius ministraret; dicens
Lect. 5. q̄ magnā remunerationē inde expectaret. Crevit,
iḡ puer pulcherrimū. Nondū à nutricijs suæ contubernijs se-
gregatus, cepit loqui: & oīs domesticos suis verbis jucundare.
cū fuisset .7. añorū; fuit tanta statura, ut videretur 12. añ.
in sua induritiā & magnitudine corporis. Ductus est autē
de mandato Regis ad ipsū patrem suū Pipinū: qui cū vidisset
setū tam elegantē, pulchrū, eloquentē, oculis rutilantē,
& capillis flavū; gavisus est valde; & p̄ omnib. filiis suis
quos

suum post se dñm Regni fecit: & Regimā putatōd in quoddā
sanctimoniaū monasterium introduxit, & consentientē in-
stituit monachō: & filios ab ea susceptos, sub p̄tate Karoli filii
sui legitimi, nō sōlū de iure natū eul. sed de iure naturæ,
ipsū primogenitū fecit: & eō plurimū amavit: & de iis to-
ta militū & Franciā gavisā est: & de mirabilib. à dño dote
dñs, dñm collaudavit. ¶ In 2.º articulo, de promotione Karo-
li ad Regnū & Imp̄ium, est agendū. Post obitū 9.º Regis
Pipini, qui fuit primus Francorū Rex huius nominis; quē con-
secraverat in Regē Franciā Summus Pontifex Stephanus 4.º
qui postea fuit Romæ martyr effectus per constantinū 7.º
hæreticū: regnavit Karolus Magnus, existens ætatis annorū
20. dictus magnus, à magnitudine stature, & à magnis
p̄sidiis & victoriis Francorū: q̄ nullū fuit antecessorū, nec
postessorū, equalis ei in bona fortuna contra infideles. Reg-
navit autē 33. annis, p̄cipue, erat Imperator. Erat sup̄ pauperes
sollicitus, nō sōlū in Francia, verū & in partib. transmarinis; ut
in Ægypto, Syria, & p̄cipue Ierosolymis, & in Africa: captans
amicitias Regū transmarinorū; ut eū amore eperet p̄i erga
Christianos pauperes sub eis degentes. Eius temporib. Hadria-
nus Papa misit legatos ad eū, postulans auxiliū contra Deside-
rium Regem Longobardorū; qui molestabat & exheredabat
sedem Apostolicā. Mox Karolus misit nuntios Desiderio
deprecans ut civitates, & reliqua quæ beato Petro & sedi Apo-
stolicæ abstulerat, pacifice redderet. sed eius p̄sib. contentis
Desideris in sua peremania stetit. Quare Karolus, exercitū con-
gregato, spiritu corroboratus, Italiā ingreditur: & in Papia
civitatis Regiā Desiderium inclusit: civitatē ingressus est;
Rege Desideriū cū uxore, filiis & Principib. Longobardorū
cepit; & ad Gallias exilio perpetuo relegavit. & oīa eul.
nō data restituit. His p̄actis, Hadrianus Papa moritur. Let. 9.
& à cardinalib. Leo 4.º elegit, vir mirabilis & p̄cipue Leo 3.
scripturæ facis, & reverendū per oīa: qui cū litarias ma-
iores p̄cessionatū ageret cū omni Populo Rom. ut moris erat
singulis

245
singulis annis; p̄pinq̄ Hadrianū p̄decessoris, exultato meliusq̄
populo, oculos Leonis eruerunt; & linguā p̄derunt, semivivū
reliquo. sed dñs miraculose linguā & oculos & visū ei resti-
tuit; nō sōlū absq̄ populi admiratione, & laude dñi, qui mōde-
tes iustificat; & malos, exultos, ed demonstrat. Et tñ sanctiss.
Papa itē, captus, & in monasterio sancti Anselmi, tanq̄
in custodia, quasi subditus sceleratus, inclūsus est. Interim
Leo sanctiss. legatos secretos, clericos suos devotos, misit ad
Karolū Magnū, eul. singularem solū, ac p̄ciale p̄fugū;
ut demore subiret cū Vicariis. qui, visis literis, dulciter
compatus est eul. capiti; & de miraculo gavisus: & magni
comitatu Romā perrexit. Ante paucas dies, Romani
pavidī, Leonē Papā liberaverant. Incedenti Romā Leo
p̄cessionatū adfuit, & honorifice eū recepit; manu p̄tensionē
adducens ad eul. locū. qui diutius ad Papā locutus,
fecit inquisitionē fieri de oib. cū invenisset Papā ino-
centē in oib. & emulos, eos corā p̄populo reos morte
turpissimā. condemnavit, tanq̄ p̄ditores dei & eul. popu-
lo proclamante, vivat Rex, qui iuste iudicat; & reos ne-
farios adhuc misericorditer condemnat; q̄ bona eorū nō
applicabat fisco. quod audiens Papa sanctiss. adivit Re-
gem, rogans instantē pro liberatione hostiū, p̄cedere
cū imitatus. sed multis viub. replicatib. Rex dedit ne-
gativā; allegans, iniusticiā nō eū tolerandā. sed q̄ Papa
oīo voluit injuriā extorere corde remittere, sicut Christus
in cruce & clamore valido & lacrymis lacus exora-
vit p̄osus, & exauditus est p̄pria reverentia; tunc
Rex Karolus, misit eos in exiliū p̄patriā & Longin-
cū. Tum Principes Rom. & populi oīes, qui ad viden-
dū Karolū Magnū, ejus pulchritudine eximīā, stami-
nate, & valore; unanimiter cū clero clamaverunt: Ka-
rolū, cuius spes digna est Imperio, petim⁹ & volum⁹ Regē
& casarem Rom. semper Augustū; qui parat⁹ est, Im-
periu dilatare, & protegere eul. Rom. Currunt ad
Leonē

Leone, & humiliter supplicavit ut eidem Imperatori inungat.
 Quod cernens Leo, propter periculum, quod tunc vacabat Imperium;
 & serena Imperatrix, duos filios suos excoecaverat, ut ipsa im-
 peraret, in scandalum totius Ecclesiae & infideles invadebant Ecclesiam.
 per multas partes; ac fecerunt totam Hispaniam possidere: nec mi-
 debatur eis in toto orbe aequalis Karolo: cui in Basilica Sti.
 Petri solemniter consecravit, & coronam auream atque ferream coro-
 navit in die Nativitatis Domini, anno ab eodem natus: 796. Hic fuit
 primus Rex Francorum, Imperator Romanorum ab Imperatore Graecorum, lege-
 gatus: & extunc duxit hanc Imperii divisionem. Cui a Constantino
 baptizato à s. Sylvestro, post unitam fuisse hoc est 453. anno
 ipso. Karolus autem incipit annum 34. Regni Francie, quod cre-
 ditur est Imperator: aetatis vero suae 54. viginti sex, & de seculo
 senectutis non sentiens, lenis & carosus, non rugosus; & sub-
 placidus se habens. qui cum perisset aliquo tempore, amore Papae,
 & Romanorum, Romae; & rediisset totam Italiam sub sua diti-
 ne; & eul. 4. iura pertinentia reddidisset; fabricasse atque do-
 tasset multa monasteria; reversus in Franciam, de consensu Papae
 fecit filium suum Pipinum, secundo genitum, Regem Italiae, subiectum
 in eul. 4. & Imperatori Romanorum atque feudatarius. Parisius congre-
 gavit curias generales Regni Francie; & fecit iuramentum filio suo
 primogenito Ludovico, successoris sui. Audierunt autem quod ter-
 ra Saxoniae rebellasset; congregavit pedites ac milites quos-
 multos; & in Saxonia multas civitates ac castra cepit strenue,
 deo sibi semper assistente duce; & tandem Saxonia ad pacem
 sibi subjugavit: & Parisius videtur regressus est, diuturna
 pace fruens. De ingressu Karoli in Hispaniam, duplex fertur
 opinio. Prima, quod eum adorsus est per partes Rodolphus,
 neque Celtiberinus. Nam inter legendum ejus historiam liquet,
 prima eius testamenta bellica, ex Rodolphus frontispicio
 patere: & primo Hispaniam aggressu perpendit plus ti-
 muisse Saracenos, quam alibi timuerit. & in aditu Rodolphus
 ipse divina hortamenta persequitur: quapropter, rejecto timore,
 legitur magis strenue belasse, eo suffultus oraculo, & audacius
 stravisse hostes, quando ad aggrediendam Hispaniam se afflatum
 in

intellexit; ut in hist. liquet. Jam expugnatione incitantibus,
 initio exercitum adunum congregatum habuisse perhibetur. Sara-
 ceni quoque, continuabantur cum Galis, quondam ex prodicione
 Comitis Juliani, subsequenter usque Tolosam expugnatis,
 Tolosa incolumi, redempta effecta, patrociniis (ut exi-
 stimatur) sanctorum Apostolorum, inibi tam venerabiliter habitum,
 cultum, quod quocumque potius opinandum est, Karolus, victo-
 ridis à primaria expugnatione apud Tolosam, Narbonensem
 facta, prosecutus fuisse: quo, ille Rodolphus aditus, ex-
 pugnatione Hispaniam accommodatior, frequentior, citius
 merito possit inferri, quod per Catalonia potius, quam Celtibe-
 rina, prior fuisse aditus expugnationis. 2. opinio
 est, quod prior ingressus fuit per Celtiberiam. sed ipsa lon-
 ginitas via deluit: & rari hoc possunt; quod prior mor-
 talium mem. id indubium retinem evanuit.

Incipit tractatus de captione Gerundae; & edificatione ejus
 Ecclesiae cathedralis. & quomodo beatus Karolus mag. ea do-
 tavit, & in ea episcopum ordinavit.

Quomodo in sede Gerundae celebrati sunt festi s. Karoli mag. dicenda
 sunt mirabilia quae facta fuerunt in eius captione. Cum enim
 hic Imperator, qui dei ductus, & armatus, civitates Narbonensem
 multo labore oppugnavit, & abstulisset e manibus infidelium;
 (qua civitas est ostium & janua Hispaniae) volens volens
 monitionibus beati Jacobi Apostoli parere; disposuit ire in
 Catalonia, & ea deorsum subjugare, & inde seclatim Ma-
 hometicam fugare. Munivit ergo Narbonem militibus & pedibus
 multis fidelibus. Per mare, navigia munita fidelibus onerata
 cibariis, in subsidium sui exercitus transposuit. Cum fuisset in
 terra Rodolphus (quae est principium Cataloniae) timuit. Quod
 fecit quod omnes Saraceni, qui fugerant a Narbona, quorum caput
 erat Rex Marsilus, adessent cum majori multitudine, quasi
 desperati, expectantes Imperatorem parati mori, aut vincere,
 quia superabant eum multitudine innumerabili. Saraceni
 quidem erant in planitie quae dicitur Milet juxta Elnam.
 Imperator autem, medicum habebat exercitum; nondum omnibus congregatis.

quare dubitabat imire bellu. quod tamen evadere nō poterat.
Tunc v.º chm & beata virgine sic oravit: Dñe, adjuvame, &
serva partē tuā, pro cuius amore & honore hic sum, huius ve-
nimus, & ulterius pedere intendimus. Atque dicens, surrexit in celū,
& oculis corporis vidit Mariā virg. tenentē filiu suū, in forma
pueri, splendidiss. in brachiis suis. Vidit pterea ss. Iacobū, & An-
drea, stantes iuxta eā, ad levā, & dexterā. Intuebantur autē oēs
Karolū vultu sereno, & gratiss. quz contemplanti cū gaudio &
admiratione. Karolo, ait virgo M.ª o chm miles, Karole, bra-
chium eul. & defensor illius; ne paveas, neq. timeas, sed animo
forti existas. q. Imperator tuus, dei, & mei filius, tecū tenet, &
te adjuvat, & tecum est. & ego adiutrix tua, toto tempore vite
tue ero: & nunq. deficiā tibi in aliquo facto quod tu facias pro
defensione fidei, & p. eul. Annuncio tibi q. hodie vinces istos
infideles, paratos ad bellū contra te; & cū magna victoria, ad mei
filii Ihu xp. gloriā & honore, capies totā terrā circummontanam;
ascendēs ad montana; & transibis montes p. vineos cū magnis
laborib. & tandem obsidebis civitatē herundā, & eā obsidebis, mul-
tis sudorib. & angustis. Atq. edificabis ibi. eul. cathedrale, ad
invocationē nominis mei. Et ego honorabo te: & p. peraberis in
omnib. p. iis. & eris bñdictus super oēs milites mundi. Dabo tibi
in vexillariū, duxē, & coadjutorē, nepotē meū Iacobū
Aplm filii mei, & p. tectore Hispanie. Hīs dictis visio celestis
disparuit. Imperator v.º confortatus in dño, paravit se, cū suis,
cū magna fiducia; revelans suis visionē quā viderat. Aggre-
sus autē bellū, invasit validiss. Saracenos. qui, bellū fortiss.
chrānos ferre nō valentes, terga dederunt. insequente eis Ka-
rolū cū suis usq. ad montes. Morte ceciderunt multa millia sara-
cenor. chrānos pauci desiderati sunt. De hac g.º victoria
gras agens deo, & s. iis Aplis, in campo vocato Mileturn
construxit eul. sub nomē s. Andree Apli, ubi nunc est mo-
nasteriū (q. ibi victoria habita fuit) & in ea sepeliri iussit mili-
tes defunctos honorifice. Postea cepit oīa castra, villas & loca,
Populionis, & Vallispirii, caesis oīb. Saracenis qui ibi erant,
exceptis iis qui baptizati sunt. Tum montes Pyrnicos trans-
ire cepit. cū p. venisset ad locū qui Seclusa dñr; & antea
Mons acutus vocabatur; reperit & ege Masitū ibi inclusum;

qui

qui fugerat a facie eius de Narbona. Ideo extunc clausa ē.
Habuit autē ibi magnā resistentiā ppter transitū difficilē
contra multam gentē Mahometicā. sed ad extremū, deo duce,
transiens, locū obtinuit. Illi fugerunt in vertice montis, in
locū qui vocatur Espectus; & antea dicebatur collis de Alharaz;
ibiq. Karolo resistebant pro virib. sed Karolus, ne mutaret
iter inceptū; partē misit per viā quē dñr collū de p. n. i. c. a. s.
& ibi construxit eul. sub invocatione s. Martini, ut eum
habeat p. tectū. Quo p. sp. s. saraceni, timuerunt, q. pars ex-
ercitus aliā tenebat viā. cedebunt autē q. hoc fieret, ut eos
includerent. Dimiserunt g.º locū, oēs, & sese herundā receper-
unt, ut p. te maratū, & fortiss. mules refert ad milites, &
ad resistendū aptiss. Audiens Karolus consilia hostiū eā,
ut ei resisterent, ne ulterius p. cederet: cū petisset quatuor dieb.
in cacumine montis in Tertus & collis de p. n. i. c. a. s., expectans
totū exercitū, nec lederet infidiis; destruens oīa castra & p. p. u. a.
cula quz saraceni p. n. i. c. a. s. opposuerant, ne transirent: perrexit
herundā, confidens in dño, & p. m. i. c. a. s. Venerit g.º
ad montē de ramis, qui est iuxta herundā ad mediā levā,
& est fortis & altus. Eo cōegit exercitū, ut tutior esset ab ho-
stib. & exploraret terrā. & edificavit in monte de ramis, ubi ten-
toria sua habebat, eul. s. i. c. a. s. Juliani, pro suo & aliorū orato-
rio: qm eius s. die fixerat ibi tentoria. Ideo nunc dñr, s. i. c. a. s.
Julianus de Ramis. In eodē monte s. i. c. a. s. Turpinus Archieps
Remen. s. i. c. a. s. altare s. Vincentii, ut is qui strenuus erat
chr. miles, ortus, magistratus, ac sepulch. in Hispania, esset
coadjutor Imperatori, in liberatione Hispanie ab infidelib.
& restitutione eius, p. i. c. a. s. Rotulando v.º fecit ibi con-
stitui altare ob reverentiā s. i. c. a. s. Teclae, ad quē ipse habebat
singularem devotionē: quasi diviniis aīo, q. ipsa caput
foret huius Provincie; & q. sub eius invocatione edificā-
da erat eul. cathedra s. i. c. a. s. Tarraconis, quz erat metropolis
catalaniz, Aragonis, ac Navarre. ac illa est, dicitur
esset ad liberandā Hispaniā a manib. paganor.

De victoria habita iuxta monasteriū de Amer.
Cum autē s. i. c. a. s. Imperator annuaret de cibariis quā mari vehē-
tanti

hactenus; oranti ipse renunciata est; dicitur navigia esse in portu de
les Medes. quo huiusmodi accepto, cibaria ad locum de Ramis
adferenda curavit. Postea cogitavit accedere propius ad
Gerundum obsidendum. Interim exploratores quos ipse miserat
ad exploranda loca, refulerunt, multitudinem armata pedum
& militum saracenorum. Aragonis, Urgelli, Ausoniz, & aliarum
terrarum, venire suspectis satum Gerunde; transiit v. per ^{la vall de}
vallem Hostaleisii. Tum Karolus, cum magna militia & fortibus ^{etolas sunt}
ante pedum electorum, dimittens tentoria & montes de Ramis ^{a sancto felix}
munita; exivit obviam illis. Et illa quidem nocte quiescit ex ^{de parais.}
pedans omnes qui secum veniebant, in loco qui dicitur ^{Madir}: ut
ut collectis omnibus potentius vallis intrarent. Ideo vocati sunt,
quod ipse edificavit ibi ecclesiam sancti Emedivii. Cumque fuisset
omnes sui congregati, ingressus est vallis Anglesii. & postquam fue-
runt in planicie quae est inter duos montes, obviam sarace-
nis. Tum signans se signo crucis, seque & suos comendans
christo & ejus matri, cum magna fiducia bellum aggreditur. Dura-
vit usque ad horam vespertinam; & videri sunt saraceni: & quasi
innumerales, interfecit: reliqui terga venterunt per devia
quorum. Ipse Imperator illa nocte remansit in campo cum sua
exercitu. Construxit autem in eo loco monasterium monachorum
nigrorum, ad invocationem beati Michaelis. & locavit ipsum de
vocavit, sanctam Mariam de Amerio, ratione aquae quae illac
profertur & dicitur Amer: tunc & quod locum ille fuit saracenis
amarius. Inde regressus est ad montes de Ramis cum gaudio.
Post dies tres, inspirante deo, accepit ad urbem Gerundum;
& undique eam obsedit: ipse personatim fixit tentoria in monte
Beruga, contiguo valli tenebrosa: & fecit appugnari civi-
tatem multis preliis; nec eam capere poterat. Quadam autem die
veniens, hora completorii, facie caeli serena, & occidente
sole, Imperatore ipso devoto orante, & spectante caelum,
apparuit signum magnum in aere, videlicet crux magna
rubra, lumine magno undique resurgenti, super Mesquiam
& Palatium Regis saraceni. Stetit haec crux per tres horas;
videntibus & gaudentibus populo mirantibus. v. & stupentibus sarace-
nis. Quod significabat triduum quo populus fuit in sep-
ulchro, & ante gloriam in limbo ad sanctos Patres: & eis qui 3. die
surrexit, regnare debere Gerunde; ejusque cruce ibi extollens
damm

dam & adorandam, tanquam nostrae redemptionis insigne. Erant
insuper illis tribus horis sanguis guttatim, in modum imbriis
aspiri: quare v. decedentes effungebant in terra sanguinea
cruce: ut indicarent, meritis sanguinis populi in cruce effusi,
capienda Gerunda; atque triumphum agenda de inimicis cruce-
cis: iuxta prophetam 6. Reg. 14. quod animadvertens Imp-
erator, testatur se, quod ultra invocationem ipsius sancti Michaelis
et in capite ecclesiae altaris sanctae crucis. Praemittens quod pri-
mo urbs quae caperet per se, vel per alium, invocationem
sanctae crucis ordinaret principaliter. quod filius ejus primogenitus
Ludovicus postea fecit, Barcinone capta. Et quod faceret signum
crucis sanguineum in vexillis dictae civitatis, sicut hodie
apparet. Post tres autem dies Imperator cum suis exercitibus, com-
paravit se ad capiendam Gerundum: & invenit quod tertia die
a dicta visione celesti, videlicet die tertia, hora nocturna,
omnes saraceni fugerant, nimis terrore correpti, sanguinis
illis causam. Tum Karolus, gratias agens christo & ejus ma-
tri, beato Jacobo, Lincolniensi ecclesiae Michaeli, ingressus est urbem
cum gaudio ineffabili, & devotione mirabili. Ordinavit autem
quod illa die luceretur duas missas sollemniter in Mesquita sarace-
norum: prima, de beati Michaelis. 2. de sancta cruce. Mandavit ibi
fieri magnam ecclesiam & fortem, cujus altare majus esset sancti
Michaelis. ut ipse praedixerat in campo Mileto: & iuxta altare
majus desuper, altare esset sanctae crucis quod apparuerat in caelis.
Ordinavit ibi episcopum, quendam canonum sanctae Mariae de Podio
Franciae; & aliquos ejusdem sedis, fecit inde canonicos: &
voluit quod istae duae sedes essent germanae & sociae. Dotavit
autem sedem ornamentis pretiosis & fidei & muneribus multis.
Deditque ei quatuor villas, videlicet, Bascaram, Villanum,
Fontenetam, quae nunc vocatur la Bisbal; & Casty de Va-
lozes. Et quamdiu vixit, habuit ad istam sedem
magnam devotionem.

Le Bispe. Arnau de Gerona instituit la festa de carles magno,
y feu lo Breuarii intencat de dit carles magno. la institucio
ne ha pmes mostrar m. Blanc, notis. del Palau del dit Bispe.

Joannes Molanus in Indiculo sanctorum Belgii, lib. c.
sic habet: sanctus carolus, cognomento Magnus, quiescit
Aquisgranum in rotunda basilica, quae civitas est imperialis
diocesis Leodiensis. obiit anno 814. die 28. Januarii. de a
Paschali Papa in sanctorum catalogum est inscriptus, anno
1196. cuius inscriptionis littera excusa, passim extat Aquis-
granum. compendium ejus videtur vide apud Molanum ibidem.
Cesar Baronius, tom. 9. Anal. advertit qd. el Papa
Paschal fue cismatico; y por esso la canonizaci6n que
hizo de carlo Magno, no la abraza la Igl.^a Rom.
mas dire qd. es tolerada y tacitamente aprovada.
Reprueva alli Baronius muchas hist.^{as} francesas
vide eod.

253
Relacion de la invencion del cuerpo de s.^{ta} Anna.
Despues de haver llegado a Marcella en Francia s. Lázaro,
s. Madalena, s. Martha, en compañía de Celidonio, (que
fue el ciego a natiuitatē del evangelio) con s. Marcela, y Ma-
ximino: y despues tambien de haver subido Christo y la
virgen a los cielos; determino s. Madalena hazer traer
el cuerpo de s. Ana, para tener algunas buenas prendas
de Christo y de la virgen. y así fue trahido el bendito
cuerpo a Marcella. En el discurso de tiempo se entro
s. Maddalena al desierto. A esta saron crecia ya la per-
secucion de M. Aurelio. y hallándose los christianos muy
apretados, determinaron llevar el sto cuerpo a otra ciu-
dad de Francia, llamada Arate en el delphinado. Allí
hizieron un templo con advocacion desta santa. Dentro
de poco tiempo llegaron allí los tyranos; y con ravia
terrible perseguian a los christianos. y ellos, viendo se
por todas partes rodeados de enemigos; hizieron baxo
la altar un baptisterio, donde comodamente sedexia
misma, y baptizavan. y las reliquias desta gloriosa
s.^{ta} fueron colocadas en una cueva que estava allí
misma, en compañía de dos Obispos, nombrados Au-
spicio, y Castorio, que murieron triunfando por Christo
en la persecucion. Dentro la sepultura de Castorio
pusieron un procepo autentico, donde se ponian todo lo
que yo brevemente he contado. y para honra de los s.^{tos}
cuerpos, pusieron una lampara que ardiese: y con esto
cerraron la puerta de la cueva. Pasaron seiscientos
años

añor, hasta Carlos Magno, que esto no se sabía; havien-
dose ya perdido del todo la mem.^a yendo el Rey cō
un obispo llamado Turpino, visitando las ciudades de
Francia, llegaron a Arate: y pasó esto en la Iglesia.
Havia conuerso grande del pueblo; y estando llena de
gente, vino a ella acaso un cavallero llamado Juan de
casanova, el qual era mudo, ciego, y sordo. Estava allí
entonces el Rey (que después fue Emperador primero de
Alemania, por haver sido acerrimo defensor de la Iglesia)
casanova comenzó a dar grandes golpes, con un palo que
trahia, en las gradas del altar. Cavarón, y hallaron una
escalera. Entra el ciego primero, da de golpes a la
puerta de la cueva, que (como he dicho) estava junto
a la puerta del baptisterio. Cobro vista el ciego, habló, y
oyó, y a voces publica, como ^{esta} dentro s. Ana. Abrieron
la puerta de la cueva: hallaron ser verdad. Leen el pro-
ceso autentico: y (lo que es mucho de admirar) hallaron
aun la lampara ardiendo; haviendo pasado seiscientos
años. Sacaron de allí los cuerpos, y pusieron los en otra
parte de la Igl.^a lugar decentiss.^o Dando todo el pueblo
grandes alabanzas y grās al sñr. Colocaron también
junto con los cuerpos sñr. los de los martyres insignes. S.
Justo y S. Largo: los quales hasta agora estan frescos y
enteros. Todo esto se lee en los Maytines y Liciones
del Breviario: como lo leyó el Padre Miguel Govierno
de la compañía de Jesus. Succedió un milagro después
de muchos años; que, cercando los herejes la ciudad, y
abriendo los muros della en una batería reriss.^a y teniendo
ya

255
ya todos desperada la vida; imploraron los Aratinos
con orones, vigiliās, y ayunos, el favor des. Ana: y luego
los Lutheranos alçaron el cerco. Todo esto esta escrito en
instrumentos publicos y autenticados: y los leyó el mismo
Padre Miguel Govierno.

Nació Carlos Magno, hijo de Pipino Rey de Francia,
años del señor 746. y murió en los 816^{velis.}
De Carlos Magno trata Adriano Bartando, historiay
lib. 3. año 791. 801. 895. con una digression de su es-
tura, estudios, costumbres, y obras. Genebrando también incheon.